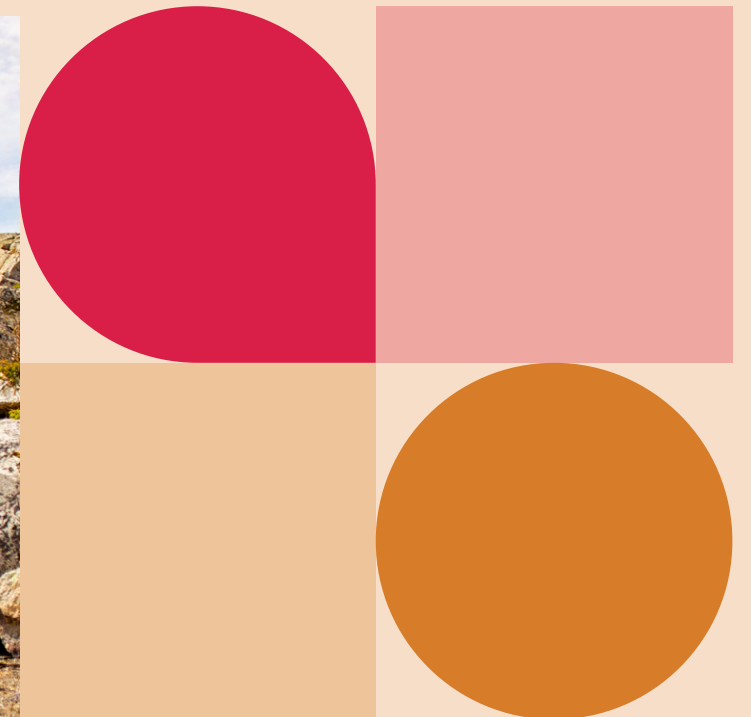

Vestfoldplanen

Regional planstrategi for Vestfold 2024–2028

Forord

Vestfold står foran både store og krevende utfordringer. Hvordan kan vi legge til rette for en utvikling som inkluderer alle, skaper verdier, og samtidig tar vare på klima og miljø? Vestfoldplanen gir oss et felles grunnlag for å møte disse spørsmålene og samtidig forme en bærekraftig fremtid.

Vestfolds strategiske beliggenhet nær hovedstaden og korte avstander mellom byene gir oss et godt utgangspunkt for samarbeid og utvikling. I Vestfold har vi et felles bo- og arbeidsmarked, og vårt store fortinn er nettopp disse ulike bysentra med ulike kvaliteter som, i kombinasjon med nærhet til fjord og innland, er attraktivt for mange. Samtidig krever våre utfordringer klare mål og handlinger. Vestfoldplanen setter tre fylkesmål som skal vise vei:

1. Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse.
2. Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for verdiskapning.
3. Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima.

Gjennom Vestfoldplanen inviterer vi til samarbeid og felles innsats i fylket vårt.

For å lykkes i arbeidet er samarbeid med frivilligheten, næringsliv, kommunene og andre aktører avgjørende. For fylkeskommunens egen del vil oppfølging av fylkesmål og hovedmål i Vestfoldplanen skje gjennom arbeidet med regionale planer og strategier, eller konkretiseres direkte gjennom handlingsprogram og andre virkemidler.

Vestfoldplanen, fylkeskommunens regionale planstrategi for 2024-2027, er utviklet gjennom en bred og inkluderende prosess. De mange verdifulle innspillene og høringsuttalelsene vi har mottatt, har bidratt til å gi planen både dybde og relevans. Jeg vil rette en stor takk til alle som har deltatt i denne omfattende prosessen.

Vestfold har et stort potensial, men gode resultater skapes ikke alene. La oss sammen bygge et inkluderende, bærekraftig og fremtidsrettet Vestfold.

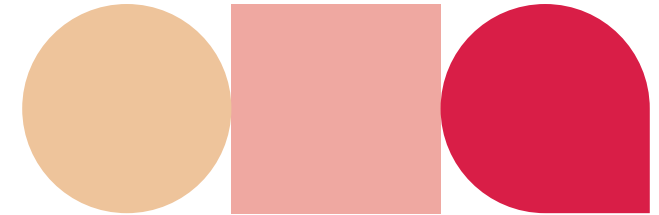
Anne Strømøy
Fylkesordører,
Vestfold Fylkeskommune

Innhold

Innledning	4
Kunnskapsgrunnlag.....	4
Medvirkning.....	4
Rammer for planarbeidet.....	4
Samarbeid, roller og ansvar.....	6
Dokumentets oppbygging.....	8
Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse	10
Utviklingstrekk og utfordringer.....	11
Hovedmål.....	13
Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping	18
Utviklingstrekk og utfordringer.....	19
Hovedmål.....	22
Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima	27
Utviklingstrekk og utfordringer.....	28
Hovedmål.....	30
Samfunnsikkerhet og beredskap	35
Regional planlegging 2024–2028	37
Nye regionale planer og strategier.....	39
Revidering av regionale planer og strategier.....	41
Planbehovene oppsummert.....	44
Vedlegg	46

Innledning

Plan- og bygningsloven (pbl) krever at alle fylkeskommuner skal utarbeide en regional planstrategi for hver valgperiode, senest ett år etter konstituering av nye fylkesting. Vestfoldplanen. Regional planstrategi for Vestfold 2024–2028 (heretter kalt Vestfoldplanen) er Vestfold fylkeskommunes regionale planstrategi. Dokumentet redegjør for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, inneholder en vurdering av langsiktige utviklingsmuligheter og fastsetter langsiktige utviklingsmål, heretter kalt fylkesmål.

Vestfoldplanen er en overordnet plan som gir retning til samfunnsutviklingen i Vestfold. Fylkesmålene i planen er basert på de tre bærekraftsdimensjonene. Innenfor hvert fylkesmål identifiseres fylkets utfordringer, samt mulighetene for å nå målene gjennom definerte hovedmål. Hovedmålene er konkrete, og reflekterer fylkeskommunens tilgjengelige verktøy og handlingsrom.

Kunnskapsgrunnlag

- Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for Vestfoldplanen «Kunnskap om Vestfold». Kunnskapsgrunnlaget består av nettsider med analyser, grafer, kart og statistikk, samt en komprimert oppsummering i dokumentformat (se vedlegg 1).
- *Folkehelseoversikt Vestfold 2024* gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Vestfold i tråd med folkehelseloven § 21 (vedlegg 2).
- I tillegg inngår *Byregnskapene for Vestfold* og *Arealregnskap for Vestfold* i kunnskapsgrunnlaget (vedlegg 3 og 4). Vestfoldplanen gjengir kort noen av de viktigste utviklingstrekkene og utfordringene i regionen.

Medvirkning

Vestfoldplanen er utarbeidet i samarbeid med kommuner i Vestfold, statlige organer,

organisasjoner og institusjoner som er berørt av planarbeidet (jf. pbl § 7-1). Det er den første regionale planstrategien for «nye» Vestfold fylkeskommune. Det har derfor vært ekstra oppmerksomhet på kommunal medvirkning, både på administrativt og politisk nivå, i utarbeidelsen. Også ungdomsmedvirkning har vært prioritert gjennom orienteringer og innspill i fylkeskommunens ungdomsråd. Medvirkningsprosessene er beskrevet i vedlegg 5. Alle planprosesser som foreslås for denne valgperioden vil gjennomføres i samarbeid og dialog med relevante parter. Fylkeskommunen leder arbeidet med regionale planer og sikrer en bred involveringsprosess der kommunene, statlige myndigheter, næringsliv, interesseorganisasjoner og andre samfunnsaktører deltar aktivt.

Rammer for planarbeidet

FN definerer bærekraft som en utvikling som imøtekommer dagens behov, uten å ødelegge

mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. FNs 2030-agenda består av 17 bærekraftsmål og 169 delmål. FNs bærekraftsmål dekker alle samfunnsområder, henger tett sammen og balanserer de tre dimensjonene til bærekraftig utvikling: sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. De er retningsgivende for land, næringsliv og sivilsamfunn. Det er samspillet mellom de tre bærekraftsdimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig. Samarbeid fremheves som en forutsetning for å nå målene.

Norge har sluttet seg til FNs 2030-agenda. Et viktig prinsipp i agendaen er at ingen skal utelates. Sårbare grupper skal prioriteres i planlegging både på statlig, regionalt og lokalt nivå. Vestfold fylkeskommune har ansvar for å bidra til miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig samfunnsutvikling i Vestfold.

Norge står overfor en utfordring med å nå bærekraftsmålene i Agenda 2030 innen de neste 6 årene, og de neste fire årene blir viktige. Selv om Norge har gjort fremskritt innen områder som utdanning, helse og økonomisk vekst, gjenstår det fortsatt utfordringer, spesielt knyttet til klimaendringer, ulikhet og bærekraftig forbruk og produksjon.

Staten skal hvert fjerde år legge frem et dokument med forventninger til regional og

Figur 1. FNs bærekraftsdimensjoner og bærekraftsmål.

Kilde: FN-sambandet

Staten skal hvert fjerde år legge frem et dokument med forventninger til regional og kommunal planlegging (pbl § 6-1). «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027» ble lagt frem 20. juni 2023. De nasjonale forventningene tar utgangspunkt i FNs 2030-agenda. Dokumentet består av 72 punkter som skal følges opp, og er bygd opp rundt fem perspektiver: de tre bærekraftsdimensjonene – sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft – samarbeid for å nå målene, og samfunnsikkerhet og beredskap. Dokumentet understreker at regional og kommunal planlegging er det viktigste styringsverktøyet fylkeskommunene og kommunene har for å fremme bærekraftig samfunnsutvikling.

Samarbeid, roller og ansvar

Vestfold skal være et samarbeidsfylke, der effektive samarbeidsformer og en samlet stemme i dialogen med nasjonale myndigheter skal sikre gjennomslagskraft og felles fremgang. Det skal etableres samarbeidsplattformer som fremmer felles interesser og behov. Dette styrker samarbeidet både internt og eksternt, og bidrar til å påvirke beslutningsprosesser til fordel for regionen.

Samarbeid med kommunene og andre aktører,

slik som Statsforvalteren, NAV, USN kunnskapsinstitusjoner, næringslivet, kultur-, interesse- og frivillighetsorganisasjoner, idrett og friluftsliv er avgjørende for å nå målene i planen. Sammen med kommunene vil Vestfold fylkeskommune utvikle effektive samarbeid for å følge opp utfordringene og mulighetene som er beskrevet i Vestfoldplanen. Målet er både å oppnå styrke ved å stå sammen i dialog med nasjonale myndigheter, og fylkets samlede ressurser brukes effektivt og hensiktsmessig. Fylkeskommunene har samarbeidsavtaler med ulike aktører for å formalisere samarbeid, oppnå felles mål, og sikre effektiv ressursbruk. Samarbeidsordningene drar nytte av Vestfolds oversiktlige kommunestruktur og korte geografiske avstander. Fylkeskommunen samarbeider også med andre fylker for å løse felles utfordringer på tvers av fylkesgrensene. Dette legger til rette for en mer helhetlig og koordinert regional utvikling.

Internasjonalt samarbeid er også et strategisk verktøy for fylkeskommunen. Gjennom deltakelse i internasjonale nettverk og avtaler får Vestfold tilgang til EU-programmer, forskning, finansiering og andre ressurser som støtter arbeidet med å nå fylkesmålene.

Effektive samarbeid

Effektive samarbeid med kommuner og andre

aktører støtter opp om ønsket utvikling i fylket. Gjennom et overordnet partnerskap, tillitsbyggende regionale planprosesser, og faglige nettverk stimuleres faglig utveksling, utvikling og det regionale samarbeidet. Vestfold legger vekt på disse samarbeidsordninger:

Vestfold fylkeskommune etablerer et nytt politisk partnerskap med de seks kommunene i Vestfold for å jobbe sammen om felles satsinger og utfordringer. Det skal etableres en årlig konferanse for direktørene og medlemmene i formannskapene og fylkesutvalget, med mål om å skape en felles arena for diskusjon av regionale utfordringer, der oppfølging av Vestfoldplanen blant annet vil stå på agendaen.

Tillitsbyggende regionale planprosesser. Målet med prosessene er å bruke prosessreglene for regionale planer (jf. pbl § 8) til å skape dialog og tillit mellom aktørene som har interesser i planene. I Vestfold skal det være bred oppslutning om en langsiktig og ansvarlig regional myndighetsutøvelse. For å lykkes med tillitsbyggende regionale planprosesser, vil medvirkning med berørte myndigheter og andre aktører være viktig. Selv om de regionale strategiene ikke har samme formelle prosessregler som regionale planer, vil fylkeskommunen legge opp til at også disse utvikles i samarbeid med berørte aktører.

Foto: Cecilie Arcurs / iStock / Getty Images

Faglige nettverk. Nettverkene har som mål å stimulere til faglig utveksling og utvikling, slik at Vestfold ligger i front på de fagområdene som er særlig viktige for Vestfoldsamfunnet. Fagnettverkene omfatter en rekke offentlige og private aktører. Innretning, omfang og koordinering av nettverk avklares på faglig nivå av samarbeidsaktørene i fellesskap.

Roller og ansvar

Vestfoldplanen er en overordnet strategisk plan som skal gi retning for samfunnsutviklingen i fylket, og for å lykkes er et godt samarbeid

i fylket, og for å lykkes er et godt samarbeid mellom ulike aktører avgjørende. Hver aktør bidrar ut fra sitt ansvarsområde for å nå de felles målene.

Fylkeskommunens hovedroller er å være samfunnsutvikler, tjenesteleverandør, og myndighetsutøver. **Samfunnsutviklerrollen** innebærer å gi strategisk retning for fylkets utvikling, tilpasset regionale og lokale forhold. Fylkeskommunen samarbeider med kommuner, privat sektor og andre aktører for å samordne innsatsen og sikre bærekraftig, vekst og verdiskaping. Viktige verktøy er tilskuddsordninger, handlingsprogrammer

og samarbeidsavtaler, som legger til rette for lokal utvikling og effektiv ressursbruk. Tilskuddsordninger er viktige for å stimulere regional utvikling og opprettholde aktivitet i kommuner. Dette gjelder også ordninger rettet mot næringsliv og frivillighet, som fremmer lokal verdiskaping og samfunnsengasjement. **Tjenesteleverandørrollen** omfatter ansvar for videregående opplæring, tannhelse, kollektivtransport og fylkesveier. Fylkeskommunen sørger for utdanningskvalitet, gratis tannhelsetjenester til prioriterte grupper, og et miljøvennlig kollektivtilbud. **Myndighetsutøverrollen** innebærer ansvar for regional planlegging og bærekraftig utvikling. Fylkeskommunen utarbeider regionale planer og strategier som samordner innsatsen på tvers av sektorer, samtidig som den forvalter lovverk knyttet til utdanning, miljø og infrastruktur.

Kommunene er ansvarlige for arealpolitikk, samfunnsutvikling og lokal tjenesteyting. De er også myndighetsutøvere innenfor de kommunale ansvarsområdene. De sørger for at kommunale planer er i tråd med regionale føringer og tilbyr tjenester som barnehager, skoler og eldreomsorg. Samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene er spesielt viktig i Vestfold, som har relativt få, men store kommuner, noe som gir muligheter for effektiv regional utvikling. Eksempler på viktige samarbeidsområder er arealforvaltning, kultur

og frivillighet.

Statlige myndigheter støtter opp under gjennomføringen av Vestfoldplanen og sikrer at nasjonale mål ivaretas. Statsforvalterens rolle innen samfunnssikkerhet og beredskap er beskrevet i planen.

Dokumentets oppbygging

FNs 2030-agenda og «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027» ligger til grunn for Vestfoldplanen. Planen er strukturert etter de tre bærekraftsdimensjonene med egne kapitler for henholdsvis sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Innenfor hvert fylkesmål beskrives først utviklingstrekk og utfordringer i regionen, før hovedmålene viser mulighetsrommet og hvordan fylkeskommunen i samarbeid med kommunene og andre kan bruke tilgjengelige verktøy og ressurser for å nå fylkesmålet. Planbehovene knyttet til hvert fylkesmål blir kort oppsummert. I tillegg har planen et kapittel om samfunnssikkerhet og beredskap. Samarbeid er et viktig virkemiddel for å nå målene, og er beskrevet i avsnittet over.

Dokumentet avsluttes med en gjennomgang av plansystemet, en detaljert beskrivelse av

planbehovene for valgperioden, og hvordan Vestfoldplanen skal følges opp.

Å fremme bærekraftig utvikling innebærer å håndtere komplekse og sammensatte utfordringer. Det finnes målkonflikter mellom bærekraftsdimensjonene og løsninger på tvers av dem. Det er utarbeidet fylkesmål for hver av de tre bærekraftsdimensjonene. I Fylkestingets vedtak (18. juni 2024, sak 62/24) ble utenforskap identifisert som fremste utfordring, og fylkesmålene er satt etter prioritert rekkefølge:

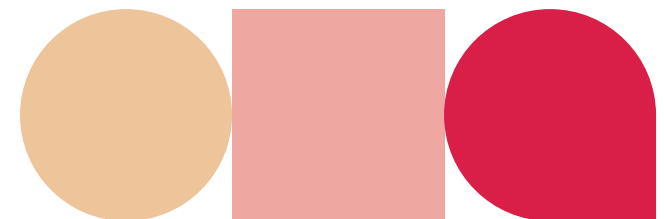
1. Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse.
2. Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping
3. Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima.

Denne prioriteringen innebærer at noen utfordringer og tematikker vil få ekstra fokus og oppmerksomhet i valgperioden. Selv om målene er satt i prioritert rekkefølge, betyr ikke det at de alltid vil veie tyngst i ulike beslutninger. I hver enkelt sak må målene vurderes i sammenheng og balanseres mot hverandre og mot andre hensyn, for å sikre en helhetlig og bærekraftig utvikling.

Fylkesmålene er overordnet og styrende,

og reflekterer felles ambisjoner og verdier. De rapporteres på i fylkeskommunens årsmelding. Hovedmålene er konkrete, viser mulighetsrommet og gir retning for arbeidet ut fra fylkeskommunes virkemidler, verktøy og handlingsrom.

Målbeskrivelsene inkluderer noen punkter som eksemplifiserer og viser hvordan fylkeskommunen arbeider for å nå hovedmålene, men denne listen er ikke uttømmende. Tematisk kan mange av hovedmålene passe inn under og ha positive ringvirkninger for mer enn ett fylkesmål.

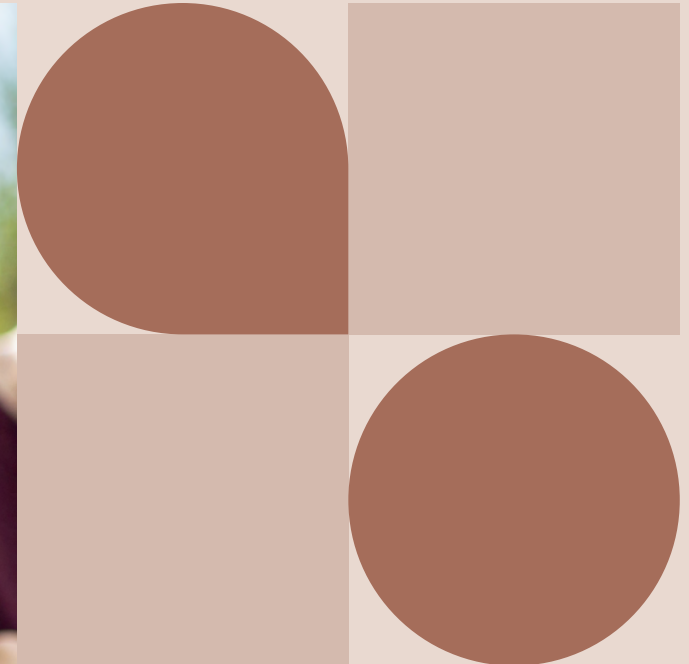
Figur 2. Fylkesmål og hovedmål i Vestfoldplanen

Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse

Foto: fatCamera Getty Images

Dette målet innebærer at Vestfold skal arbeide for å øke samfunnsdeltagelsen. Målet innebærer at færre skal stå utenfor arbeid og utdanning, og flere skal gjennomføre videregående opplæring. Målet betyr også at flere skal delta i sivilsamfunnet gjennom etablerte møteplasser, kulturaktiviteter, frivillighet og idrett.

Utviklingstrekk og utfordringer

Vestfold preges av flere viktige utviklingstrekk. Befolkningsveksten, drevet av innvandring og tilflytting fra andre fylker, gir Vestfold et mangfoldig og dynamisk samfunn med potensial for videre vekst. Færre unge fullfører videregående opplæring etter 5-6 år og det er behov for flere læreplaner på noen områder. Noen av de største utfordringene innen sosial bærekraft er befolknings sammensetningen i fylket, utenforskap, samfunnsdeltagelse og sosial ulikhet i helse og livskvalitet.

Foto: Juergens / wallpapers.com

Befolknings sammensetning

Befolkningen i Vestfold har økt med 8 % de siste ti årene. Byene øker mer enn omlandet, og i 2022 ble 59 % av nye boligbygg bygget innenfor et eksisterende tettsted.

Fødselstallene i fylket er lave og i 2022 var det for første gang et fødselsunderskudd. Andelen eldre over 70 år vil øke fra 15 % i 2023 til 24 % i 2050. Nesten hele økningen i folketallet fram mot 2050 vil komme i gruppen 67 år og eldre. Det skyldes både at det blir flere eldre og at levealderen øker.

En aldrende befolkning fører til økende behov

for helse- og omsorgstjenester, økt forsørgerbyrde og lavere skatteinngang. Dette vil være utfordrende for kommunene som er ansvarlige for helse- og omsorgstjenester. Ifølge Prognosesenteret ¹ kommer 75 % av boligbehovet i Norge de neste årene som følge av økningen i befolkningen over 65 år. Enkelte av Vestfoldkommunene merker allerede effekten av en aldrende befolkning. En aldrende befolkning krever tilpasninger innen helse- og omsorgstjenester, men flere friske eldre er også en verdifull ressurs for lokalsamfunnene gjennom frivillighet og engasjement.

Tannhelsetjenesten påvirkes også av demografiske endringer. Eldre pasienter har

i gjennomsnitt behov for fire ganger mer tid enn yngre pasienter, det samme gjelder for flyktninger.

Utenforskap og samfunnsdeltagelse

Deltagelse i arbeidsliv, utdanning, organisert idrett og annen type aktivitet, frivillighet og kulturliv handler om identitet og tilhørighet. Deltagelse motvirker ensomhet og utenforskap, og virker positivt på fysisk og psykisk helse.

Andelen i befolkningen i Vestfold som ikke deltar i arbeidslivet er fjerde høyest i landet (18,5 % mellom 30-61 år), og andelen unge som står utenfor arbeid og utdanning er nest høyest i landet (11,8 % mellom 15-29 år). Innvandrere møter ekstra utfordringer med integrering på grunn av manglende formell kompetanse, språk og kulturelle forskjeller. Arbeidsledigheten i Vestfold er høyere enn nasjonalt gjennomsnitt, samtidig viser bedriftsundersøkelsen til NAV at bedriftene i Vestfold får stadig større utfordringer med å rekruttere ønsket arbeidskraft.

Andelen unge som fullfører videregående opplæring går noe ned. For 2017-kullet var det i underkant av 18 % som ikke fullførte sin videregående opplæring. Ungdom som ikke får

lære plass fullfører videregående opplæring i mindre grad enn dem som får lære plass, og regionen har fortsatt behov for flere lære plasser på noen områder. Gjennom oppveksten må barn og unge gjennom mange overganger, fra barnehage til grunnskole og videregående opplæring, og videre ut i arbeidslivet. Å identifisere barn og unge som faller utenfor krever godt samarbeid mellom ulike aktører.

Norsk idrettsindeks viser at den samlede aktivitetsandelen (antall aktive medlemmer i Norges Idrettsforbund delt på innbyggertall) i Vestfold er lavere enn landsgjennomsnittet. Barn og ungdom deltar i fritidsaktiviteter, men det er et markant frafall utover i ungdomstiden. Over halvparten av ungdommene i Vestfold er mindre fysisk aktive enn anbefalingene. Frivillige organisasjoner opplever at det er blitt vanskeligere å rekruttere, og enkelte grupper (som innvandrere og personer med lavere utdanning) er underrepresentert.

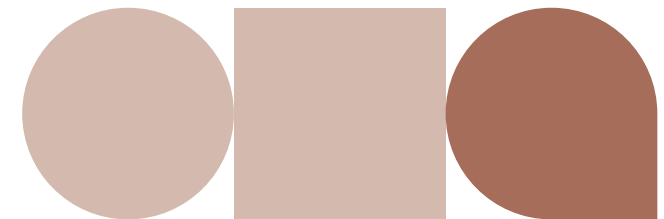
Sosial ulikhet i helse og livskvalitet

Sosial ulikhet preger de fleste sykdommer og helseproblemer, enten det skyldes forskjeller i utdanningsnivå, inntekt eller yrker. Innen livsstilssykdommer² er forskjellene mest markante. De med lengst utdanning opplever

i større grad å ha god eller svært god helse, sammenlignet med de som har kortest utdanning. Tilsvarende er det også blant ungdommer i fylket, hvor de som kommer fra en høyere sosioøkonomisk bakgrunn er mer fornøyd med egen helse.

Særlig ungdom og yngre voksne opplever redusert livskvalitet på grunn av psykiske plager og opplevelse av stress og press. Disse utfordringene avspeiler seg tydelig i ulikheter knyttet til opplevelsen av egen mestring i hverdagen, omfang av sosial støtte, forekomst av ensomhet, deltagelse i regelmessig aktivitet og tillit til andre mennesker.

Fysisk aktivitet påvirker både fysisk og psykisk helse. Det er en nedgang i aktivitetsnivået i befolkningen. Innbyggere med lav sosioøkonomisk status er mindre aktive. Økende økonomiske barrierer for å delta i organisert idrett forsterker dette, selv om idretten også er en viktig inkluderingsarena.

Hovedmål

Vestfold har som fylkesmål å være et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse, og dette oppnås gjennom tre definerte hovedmål som fremmer sosial bærekraft:

- Øke samfunnsdeltakelsen
- Sikre god opplæring
- Redusere sosial ulikhet

Disse hovedmålene viser mulighetsrommet og hvordan fylkeskommunen i samarbeid med kommunene og andre kan bruke tilgjengelige verktøy og ressurser for å nå fylkesmålet. Hovedmålene gir retning for arbeidet med å skape et samfunn der alle innbyggere har mulighet til å delta, lære og utvikle seg, uavhengig av bakgrunn eller livssituasjon.

Øke samfunnsdeltakelsen

For å motvirke utenforskap og øke samfunnsdeltakelsen, vil Vestfold fylkeskommune inkludere flere i utdanning, arbeid, kulturliv, idrett og frivillighet. Inkludering handler om å sikre at alle, uavhengig av alder,

Foto: fatCamera Getty Images

kjønn, identitet, funksjonsevne, geografi, etnisitet, livssyn, sosioøkonomisk status, seksuell legning og språk, kan delta fullt ut i slike aktiviteter.

For å øke samfunnsdeltakelsen er en av de viktigste faktorene at flere er i arbeid. Dette er avgjørende både for individet og samfunnet. Arbeidsdeltakelse har en rekke positive effekter, inkludert sosial og økonomisk trygghet, reduksjon av presset på helse- og sosialbudsjetter, bedret folkehelse, økt kjøpekraft, og bedre tilgang til arbeidskraft i både offentlig og privat sektor. Samarbeid med NAV er spesielt viktig for å sikre at flere får

tilgang til arbeidslivet, gjennom tiltak som arbeidstrening, kompetanseheving og tilrettelegging for personer som står utenfor arbeidsmarkedet. Det gir ikke bare økonomisk trygghet, men også mening og tilhørighet, samtidig som det reduserer risikoen for sosial isolasjon.

Et viktig bidrag til å øke samfunnsdeltakelsen er at flere, både unge og voksne, fullfører videregående opplæring. Fylkeskommunen vil arbeide for å øke gjennomføringsgraden og for at enda flere får læreplasser. Ny opplæringslov ¹ gir utvidet rett til videregående opplæring og gir flere unge voksne muligheten

til å fullføre videregående opplæring enn tidligere, noe som kan forbedre den økonomiske situasjonen, jobbmuligheter og forhindrer utenforskap.. Gjennom samarbeid med kommuner, skoler, næringsliv og NAV skal fylkeskommunen arbeide for at ingen elever og lærlinger faller utenfor, og at alle får muligheten til å fullføre videregående opplæring.

Kunst og kulturlivet er viktig i inkluderingsarbeidet, demokratibyggningen og folkehelsen. Å oppleve og ta del i kunst og kultur bygger identitet og gir tilhørighet. Kunst og kultur styrker også ytringsfriheten, noe som er en forutsetning for samfunnsdeltagelse.

Frivillig innsats spiller en stor rolle for inkludering i Vestfold, og den frivillige sektoren er mangfoldig. Her kan alle bidra til å skape tilhørighet og et sosialt nettverk for flere. Den fungerer som en sosial møteplass og arena for mestring, læring og utvikling gjennom aktiviteter innen blant annet idrett, kultur, opplæring, beredskap og helse- og omsorgstjenester.

De eldre bidrar til aktivitet og fellesskap som beriker både byer, tettsteder og distrikter. Ved å oppmuntre til økt deltagelse og engasjement blant eldre innen idrett, frivillighetsarbeid og

kulturliv, kan de utgjøre en stor ressurs for samfunnet, samtidig som det bidrar til å styrke samfunnsdeltagelsen og folkehelsen.

For å støtte eldre i å bo trygt hjemme, er tilgang til service, butikker og sosiale aktiviteter viktig. Nærhet til tannhelsetjenester og hjemmetjenester kan også være avgjørende. Riktig lokalisering av boliger kan redusere reiseavstander for hjemmetjenester og kommunale kostnader. Nye boligkonsepter med fellesarealer og tilrettelagte naboskap kan bidra til å redusere utenforskap og skape støttende fellesskap på tvers av alder. Universelt utformet samfunnsplanlegging er viktig for å sikre at alle, uavhengig av alder eller funksjonsevne, har tilgang til tjenester og muligheter.

Gjennom tannhelsetjenesten har fylkeskommunen et aktivt, oppfølgende ansvar for å sikre god tannhelse for alle personer opp til 24 år, og et spesielt ansvar for sårbare grupper i alle aldre. God tannhelse påvirker både arbeidsliv og sosiale relasjoner, og bidrar dermed til økt samfunnsdeltagelse.

Fylkeskommunen arbeider for å utvikle arenaer og et bredt aktivitetstilbud i fylket, i samarbeid med kommuner, frivilligheten og andre aktører, samtidig som det arbeides for et aldersvennlig

og universelt utformet samfunn. Tilgang på egnede, tilrettelagte og universelt utformede arenaer og et bredt aktivitetstilbud senker terskelen for å delta fordi «det finnes noe for alle». Deltagelse skaper identitet og tilhørighet og motvirker ensomhet og utenforskap, noe som virker positivt på folkehelsen.

For å lykkes i arbeidet med å øke samfunnsdeltakelsen i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Redusere andelen personer utenfor arbeid og utdanning
- Øke gjennomføringen i videregående opplæring
- Legge til rette for god balanse mellom antall elever på yrkesfag og tilgjengelige læreplasser
- Øke deltagelse i kulturaktiviteter, frivillighet og idrett

Sikre god opplæring

Et godt opplæringstilbud har betydning både for individet, og for samfunnets fremtidige velferd og bærekraft. En god opplæring med god kvalitet bidrar til å redusere antallet unge og voksne som står utenfor videregående opplæring. Dette gjøres blant annet ved å ha oppmerksomhet på og arbeide for gode overganger både fra grunnskole til videregående skole, og videre ut i læretid. En bedre balanse mellom læreplaner og tett oppfølging gjennom lærlingperioden skal sikres. På denne måten får alle elever og lærlinger en reell mulighet til å oppnå studie- eller yrkeskompetanse.

Profesjonsutvikling av ansatte og en mer inkluderende praksis er sentrale virkemidler for nå dette målet, og satsing på kvalitet og kompetanseutvikling er viktig for å sikre god opplæring. Ved å tilby ansatte i skolen muligheter til å oppdatere og videreutvikle sin kompetanse, både individuelt og kollektivt, opprettholdes en høy standard i undervisningen, og elevenes læringsutbytte økes. Kvalitet i opplæringen innebærer tilrettelegging for individuelle og fleksible opplæringsløp, med mål om økt deltagelse i arbeidslivet og kvalifisering til høyere utdanning. Til sammen bidrar dette til et

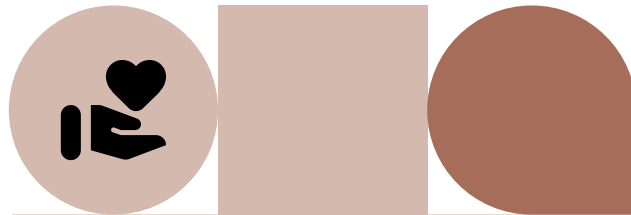
Foto: Max Emanuelson

mer inkluderende opplæringsmiljø og økt samfunnsdeltakelse.

Ny opplæringslov sikrer rett til et trygt og inkluderende læringsmiljø, tilpasset opplæring og spesialundervisning, samt rett til videregående opplæring fram til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, uten tidsbegrensning. Elevene får også rett til å bytte utdanningsprogram underveis og til å ta fag- og svennebrev nummer to. Dette kan bedre gjennomføringsprosenten i videregående opplæring. Samarbeidsplikten gir flere muligheter, som å utveksle mer informasjon, etablere og videreutvikle samarbeidsarenaer, samt styrke tidlig innsats ved behov.

Fylkeskommunen arbeider for å sikre at elever får en trygg og god overgang, ved å legge til rette for et godt samarbeid mellom grunnskoler og videregående skoler.

For voksne deltakere i videregående opplæring, skal det kun gis opplæring i det den voksne ikke kan fra før. Voksne har rett til å få kartlagt og vurdert sin realkompetanse, som skal danne grunnlaget for den enkeltes opplæringsplan. Voksne i videregående opplæring, har rett på individuell tilrettelegging ut fra livssituasjon, og det skal gis forsterket språkopplæring til grupper som har behov for dette. I hovedsak skal opplæring innen yrkesfagene gis ute i bedrift.

For å lykkes i arbeidet med å sikre god kvalitet i opplæringen i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Styrke læringsmiljø for elever og lærlinger
- Styrke medvirkning for elever og lærlinger
- Styrke trivsel for elever og lærlinger
- Forbedre læringsresultater i videregående opplæring

Redusere sosial ulikhet

Et universelt utformet samfunn bidrar til å redusere sosial ulikhet ved å muliggjøre deltagelse i arbeidsliv, fritidsaktiviteter, sosiale sammenkomster, kulturtilbud, mv. Dette gjør det lettere for personer med nedsatt

funksjonsevne, eldre og sårbare grupper å delta i samfunnet på lik linje med andre.

Fylkeskommunen har flere virkemidler for å redusere sosial ulikhet i helse og livskvalitet. Ved å bidra til å utvikle arenaer for aktivitet i fylket, slik som bibliotek, Vestfoldmuseene, idrettsanlegg, kulturhus, natur- og friluftslivsområder, ferdselsårer, områder for egenorganisert aktivitet og sosiale møteplasser, tilrettelegges det for deltagelse. Dersom arenaene er tilrettelagt for alle, gjennom digitalisering, universell utforming og andre tilpasninger, og samtidig er gratis eller rimelige å bruke, vil det bidra til å redusere sosial og økonomisk ulikhet. På samme måte vil tiltak som støtter aktører innen frivillig sektor, kultur, bibliotek, museene, idrett og friluftsliv bidra til verdifulle aktiviteter på disse arenaene og møteplassene. Målrettede tiltak for barn og unge muliggjør tidlig identifisering av behov og bedre utviklingsmuligheter innen helse, utdanning og arbeidsliv.

Tannhelsetjenesten bidrar til å utjevne helseforskjeller ved å tilby bærekraftige, inkluderende tjenester som ivaretar befolkningens behov, samtidig som oppsøkende tiltak rettet mot barn, unge og personer med pleiebehov er med på å sikre et helhetlig og inkluderende helsetilbud.

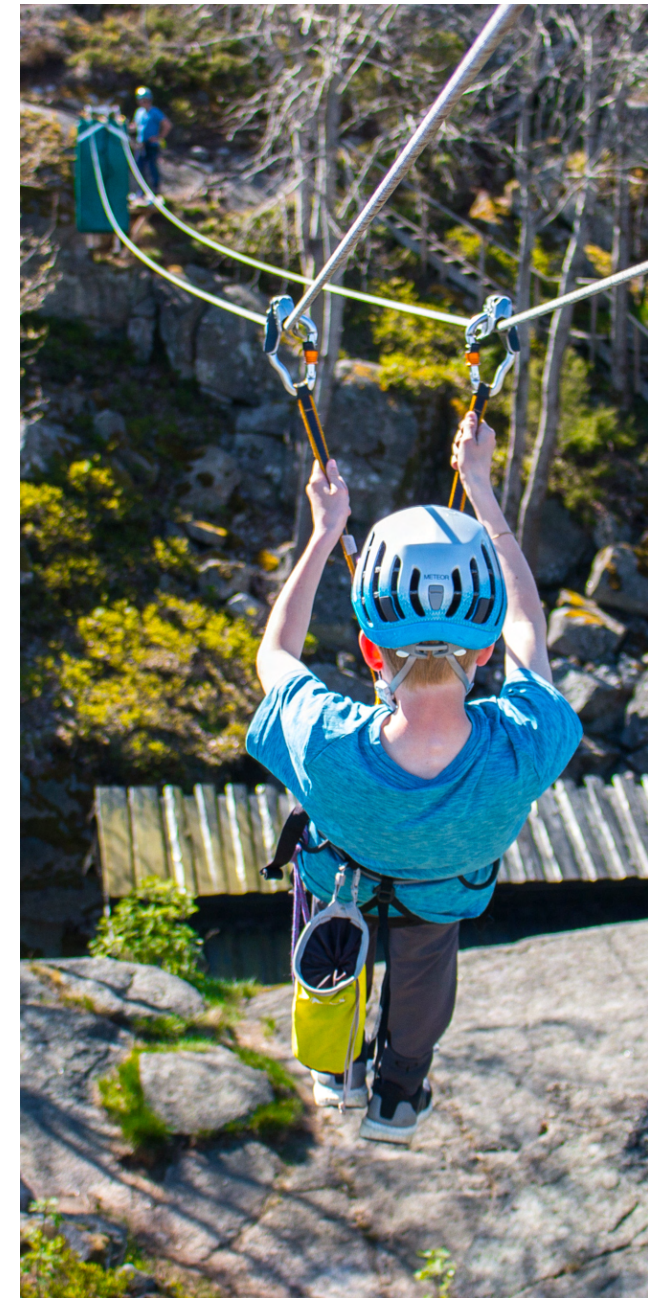
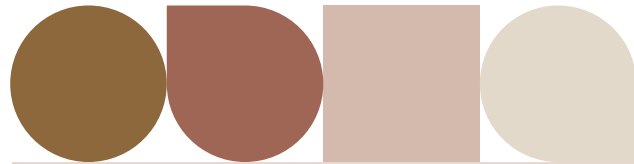

Foto: visitvestfold.com

For å lykkes i arbeidet med å redusere sosial ulikhet i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Systematisk samle inn og analysere kunnskap for å kartlegge sosial ulikhet
- Fremme forebyggende og helsefremmende tiltak
- Øke graden av tilgjengelighet og universell utforming i alle deler av samfunnet
- Tilrettelegge for bred deltagelse på ulike aktivitetsarenaer
- Sikre et godt og inkluderende tannhelsetilbud

Regionale planer og strategier

De regionale planene og strategiene som vises under er vurdert å være de viktigste ¹ i arbeidet med at Vestfold skal være et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltakelse:

Behov for ny plan/strategi:

- Regional strategi for kvalifisering av innvandrere.
- Regional strategi for tannhelse.

Behov for revidering:

- Regional plan for opplæring (sammenslått plan).
- Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser (sammenslått strategi).

Videreføres:

- Regional plan for folkehelse.
- Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark.

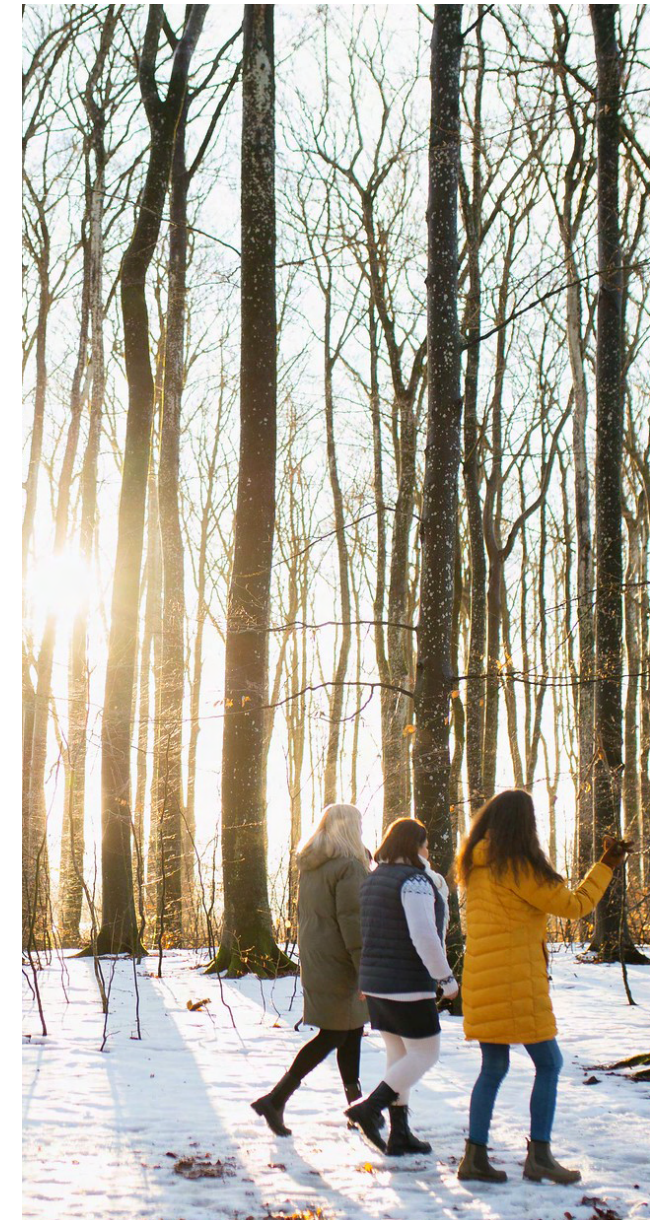

Foto: visitvestfold.com

Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping

Dette målet innebærer at Vestfold skal arbeide for økt samlet verdiskaping og økt andel sysselsatte, samtidig som fylket blir mer attraktivt både for de som bor her og de som vurderer å flytte hit, for næringsdrivende, og de som besøker Vestfold. Dette skal blant annet gjøres gjennom å styrke fylkets egenart og attraktivitet, og legge til rette for levende byer og tettsteder. God infrastruktur, som et velutviklet fylkesveinett og stabil strømforsyning, er også avgjørende for å støtte opp under målene om økt verdiskaping og attraktivitet.

Utviklingstrekk og utfordringer

Vestfolds strategiske beliggenhet, med korte avstander mellom byene, gir et godt grunnlag for regional samhandling og økt verdiskaping. Byene og tettstedene spiller en sentral rolle som motorer for utvikling, med potensial for å

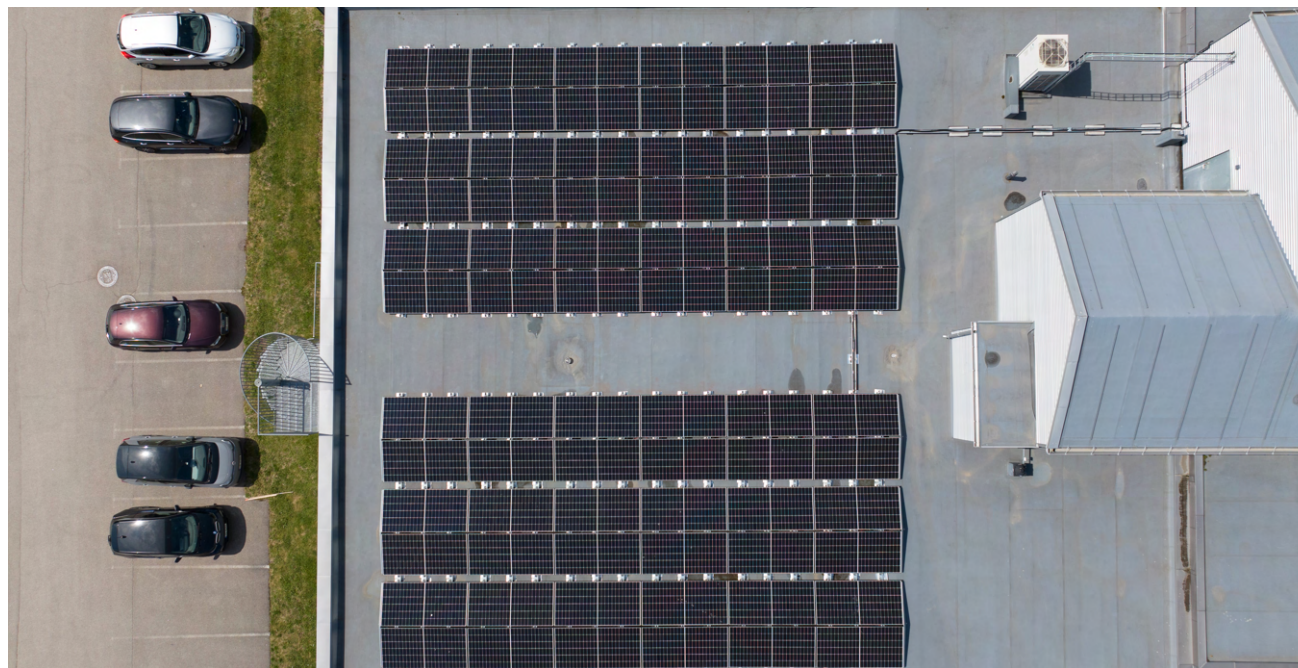

Foto: Anders Palmer Holmen

tiltrekke både bedrifter og innbyggere. Samtidig står Vestfold overfor utfordringer som lav kraftproduksjon og et økende behov for fornybar energi, samt mangel på relevant arbeidskraft. Vedlikehold av infrastrukturen, særlig fylkesveiene, er også viktig for fremtidig vekst.

Verdiskaping og arbeidskraft

Vestfold har et variert næringsliv med sterke bransjer innen næringsgruppene industri, bygg og anlegg, og varehandel. Det samme gjelder

helse- og sosialtjenester, som i stor grad dreier seg om kommunale tjenester. Industrien i Vestfold er stor, målt i andel av befolkningen som er sysselsatt, med næringsmiddelindustrien, data- og elektronikkindustrien, samt produksjon av metaller og metallvarer som de største sektorene. Bygg og anlegg er også en stor næring, delvis på grunn av den sentrale plasseringen og tilgang til tomtearealer. Varehandelen, som betjener både lokalbefolkningen og netthandel for hele landet, er betydelig. Vestfold har en svakere utvikling innen verdiskaping enn andre fylker det er naturlig å sammenligne seg med.

Verdiskapingen i Vestfold skjer først og fremst i næringene nevnt ovenfor. Industrien har blitt mindre, men utgjør en større andel av verdiskapingen sammenlignet med landet generelt. Selv om andelen av befolkningen som er sysselsatt innen jordbruk og matproduksjon kun er på 1,2% ¹, er dette en viktig næring gitt Vestfold sin posisjon som landbruksfylke.

Næringslivet i fylket har behov for å rekruttere og beholde kompetanse, spesielt innen ingeniørfag, IKT-spesialister, og fagarbeidere. Vestfold, som resten av landet, står overfor rekrutteringsutfordringer spesielt innen helse, bygg/anlegg, eiendomsdrift og faglig tjenesteyting. Mangel på arbeidskraft er spesielt tydelig innen helse og sosial, varehandel, bygg og anlegg, samt industrien. Et anslag basert på NAVs Bedriftsundersøkelse for 2023 indikerer økt behov for ansatte i disse sektorene. Det er lite som tyder på at rekruttering av arbeidskraft fra andre land vil bidra vesentlig til å dekke behovet framover. Løsningen på mange av utfordringene må derfor finnes i den enkelte region. I tillegg fører de demografiske endringene med lavere andel yrkesaktive til at forsørgerbyrden øker.

By og sentrumsutvikling

Byregnskapet for de fem Vestfoldbyene viser

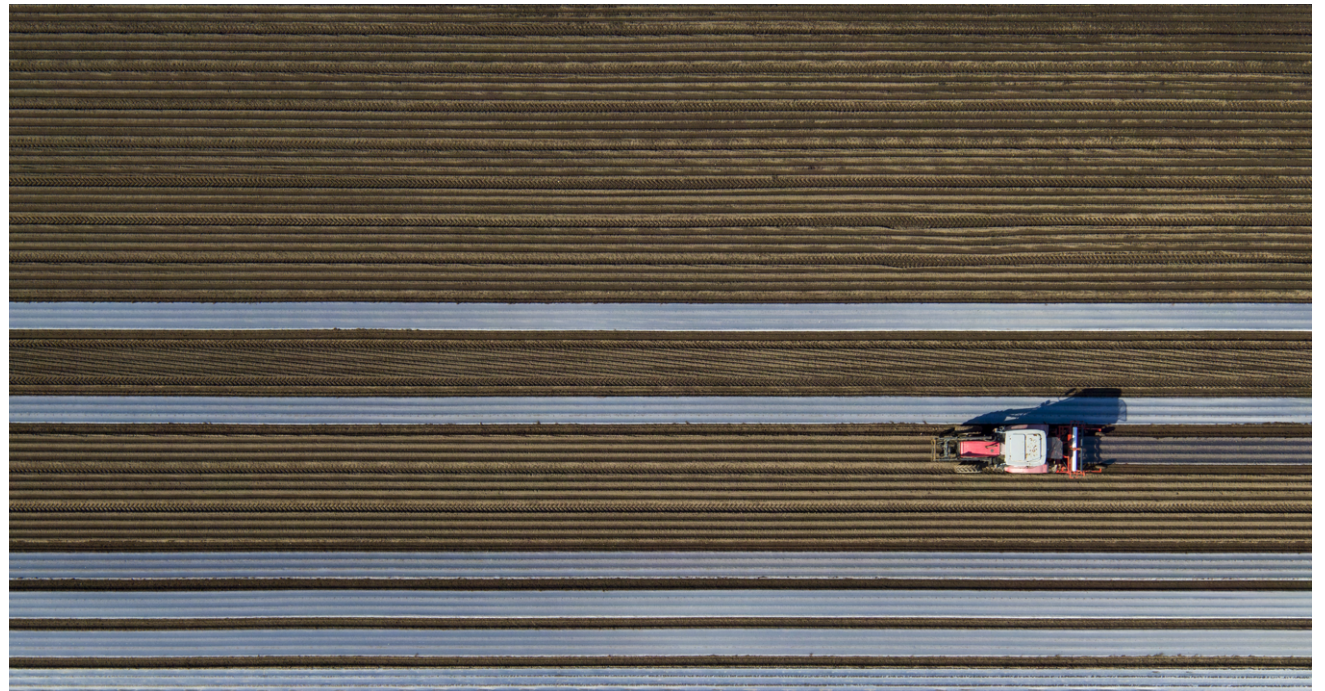

Foto: Dag Norsveen

at alle byene har hatt en befolkningsvekst i sentrum siden 2017, og at denne veksten har vært høyere enn for resten av kommunen. Vestfoldbyene har en relativt lav befolkningstetthet, og er på nivå med andre norske byer av tilsvarende størrelse. Alle vestfoldbyene har en viss konsentrasjon av arbeidsplasser i sentrum, men dette varierer med byens størrelse. Utviklingen siden 2017 varierer fra by til by. Holmestrand er den eneste byen som har fått flere arbeidsplasser i sentrum enn i kommunen forøvrig. I Larvik, Sandefjord og Horten har antall arbeidsplasser i sentrum sunket siden 2017. Med unntak av Holmestrand, har den gjennomsnittlige årlige arbeidsplassveksten i 10-minuttersbyen vært

svakere enn resten av kommunen. Noe av forklaringen på dette kan være at tilgangen til regulerte og byggeklare næringsarealer er høy langs E18. Disse arealene er ofte enklere og rimeligere å bytte ut, men kan likevel utfordre byenes attraktivitet hvis de tilrettelegger for næringsliv eller arbeidsplasser som burde vært plassert mer sentralt.

Omsetningen fra detaljvarehandelen har i hovedsak vært stabil de siste 10 årene for alle de fem bysentraene. I Sandefjord og Tønsberg har omsetningen i resten av kommunen styrket seg tydelig gjennom samme periode, noe som betyr at sentrum har fått lavere markedsandel i disse kommunene.

Tilgang på fornybar energi

Tilgang på tilstrekkelige mengder fornybar energi til konkurransedyktig pris er en forutsetning for økt verdiskaping og klimatiltak. Det er behov for energi til utvidelse av eksisterende og etablering av nye grønne virksomheter, teknologisk utvikling og til å erstatte fossil energi. Tilgang på energi er et premiss for bærekraftig økonomisk vekst og omstilling for å nå klimamålene i 2030 og 2050. Høy fornybar energiproduksjon og lave kraftpriser har lenge vært et konkurransefortrinn for norske virksomheter. Energisituasjonen i Norge er imidlertid i endring siden etterspørselen etter kraft øker langt mer enn produksjonen og overføringskapasiteten.

Kraftproduksjonen i Vestfold er lav, og nettkapasiteten inn til og internt i fylket begrenset. Dette fører til begrensninger på hvor mye kraft fylket kan regne med tilgang til. En konsekvens av dette er at all tilgjengelig og planlagt kapasitet i nettet (over 5 MW) er reservert frem til 2035. Dette betyr i praksis at kraftkrevende virksomheter som ønsker å utvide eller etablere seg i fylket, må stille seg i kø for tilknytning til kraftnettet. I tillegg kan omstilling av eksisterende virksomheter til utslippsfri produksjon, som gir lavere klimagassutslipp, bidra ytterligere til økt behov for fornybar energi.

Samtidig med begrensningene i nettet, advares det om et mulig kraftunderskudd i Norge i 2030. Et kraftunderskudd kan gi vedvarende høyere kraftpriser, og dermed utfordre

konkurranse- og omstillingsevnen til industri og næringsliv. Kortsiktige markedsanalyser viser at kraftkrisen i Europa og Norge har bedret seg siden 2022, grunnet lavere vekst i etterspørsel etter kraft. På lengre sikt, frem til 2040, forventes en økning i kraftproduksjonen og forbedret kraftbalanse. Likevel forventes forbruket å øke vesentlig mer enn produksjonen frem til 2035². For å bedre energisituasjonen frem til den tid må fornybar energiproduksjon økes, energibruk effektiviseres og alternative energikilder, som kan avlaste kraftnettet, tas i bruk.

Fylkesveiene

Fylkesveiene i Vestfold har høye trafikk tall og er ikke bygget for å tåle dagens trafikkbelastning. Vestfold, sammen med Akershus, er blant de fylkene i landet med flest trafikkerte veier, og avstanden til de neste fylkene er markant. Totalt strekker det seg 1200 kilometer med veier og over 300 kilometer med gang- og sykkelveier gjennom fylket.

Fylkesveinettet er av avgjørende betydning

for næringslivet og for å sikre god mobilitet på tvers av hele fylket. Veiene har et betydelig vedlikeholdsbehov. Med nåværende ressurser vil det gjennomsnittlig ta over 50 år mellom hver gang en fylkesvei blir asfaltert, der anbefalt tidsintervall er 10–15 år.

Klimaendringene fører til flere og større skader på fylkesveiene. Hyppigere tilfeller av ekstremvær forsterker behovet for økt vedlikehold, for å sikre et mer robust og sikkert veinett i fylket.

Foto: Vestfold Fylkeskommune

1 SSB tabell 13470.

2. NVE (Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023), Energikommisjonen (NOU 2023:3), LO og NHO (Kraftløftet 2023), Statnett (Kortsiktige markedsanalyse for 2024-2029).

Hovedmål

Vestfold fylkeskommune har som fylkesmål å være et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping, og dette skal oppnås gjennom fem definerte hovedmål som fremmer økonomisk bærekraft:

- styrke fylkets egenart og attraktivitet
- fremme bærekraftig verdiskaping
- styrke byer og tettsteder
- øke energiforsyningen
- sikre et fremkommelig og trygt fylkesveinett

Disse hovedmålene viser mulighetsrommet og hvordan fylkeskommunen i samarbeid med andre kan bruke tilgjengelige verktøy og ressurser for å nå fylkesmålet. Hovedmålene gir retning for arbeidet med å utvikle et fylke der natur, kultur, infrastruktur og næringsliv bidrar til bærekraftig økonomisk vekst og attraktive bo- og arbeidsmiljøer for både innbyggere og bedrifter.

Styrke fylkets egenart og attraktivitet

Vestfold har egenart og identitet, og fylkets verdier må forvaltes og utvikles på en

bærekraftig måte.

Gjennom bevaring og utvikling av natur- og friluftslivsområder, kulturmiljøer og landskap, legges det til rette for å øke fylkets attraktivitet. Dette inkluderer å bevare fylkets særegne naturkvaliteter, sikre befolkningen tilgang til verdifulle natur- og rekreasjonsområder langs kysten, tilrettelegge stier og leder gjennom fylket og gjøre kulturminner og kulturmiljøer tilgjengelig for alle. Dette skaper muligheter for gode opplevelser og utvikling av Vestfold

som «det gode bosted», og kan bidra til økt bosteds-, besøks- og bedriftsattraktivitet. Gode lokalsamfunn og nabolag i byer, tettsteder og distrikter gir grunnlag for stabile bomiljøer og livskvalitet i ulike faser av livet.

Vestfold har en rik kulturarv som gir identitet og særpreg, og et mangfoldig kulturtilbud som bidrar til å fremme reiseliv og skaper økonomiske ringvirkninger for andre næringer. Et bærekraftig reiseliv og opplevelsesnæring kan gi lokal verdiskaping. Reiselivsnæringen i

Foto: Larvik kommune

Vestfold har vekstpotensial, særlig knyttet til kultur og kulturarv. Gjennom samarbeid om utvikling av arenaer, arrangementer og attraksjoner kan fylkeskommunen bidra til vekst. Utviklingen må skje i samspill mellom det offentlige og private, profesjonelle aktører og amatører, og gjennom en betydelig frivillig innsats. Merkevarerbygging er viktig for å markedsføre arrangementene og attraksjonene som utvikles.

For å lykkes i arbeidet med å styrke fylkets egenart og attraktivitet i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Øke antall innbyggere i Vestfold
- Øke antall besøkende til Vestfold
- Utvikle fylkets kulturtilbud
- Bevare og utvikle kulturmiljø

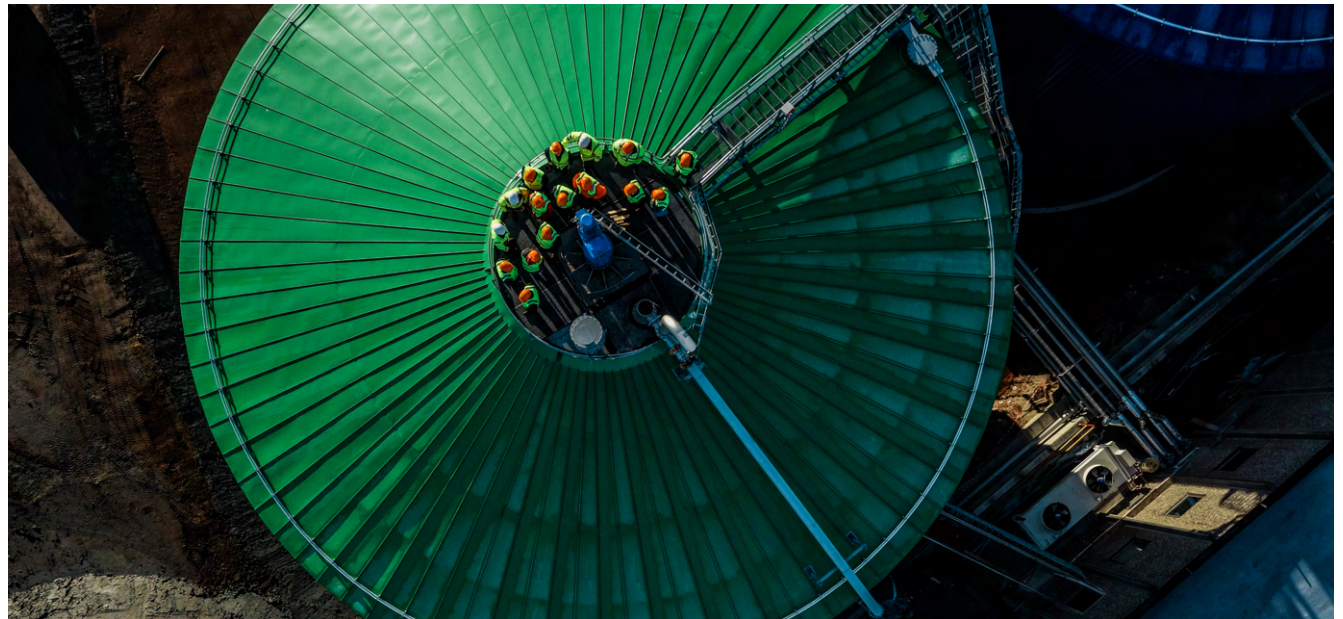

Foto: DMF AS

Fremme bærekraftig verdiskaping

Vestfold har gode forutsetninger for å øke den totale verdiskaping gjennom økt arbeidsdeltagelse samt vekst i næringer med høy verdiskaping. De korte avstandene i Vestfold bidrar til å gjøre bo- og arbeidsmarkedet tilgjengelig, noe som styrker regionens konkurransekraft. Dette gir et betydelig konkurransefortrinn knyttet til tilgang på arbeidskraft i regionen. Fylket er godt representert med næringer som åpner for inkludering av arbeidskraft med lav utdanning og erfaring, eksempelvis innen reiseliv, lager, logistikk og varehandel. Landbruket er en viktig næring i fylket, bidrar til bærekraftige verdiskaping og har stor betydning for nasjonal

matsikkerhet. Samtidig ligger det til rette for at teknologibaserte virksomheter med høy verdiskaping kan vokse gjennom større bruk av forskning, utvikling og innovasjon. Et eksempel på dette er potensialet i sirkulær matproduksjon og sirkulære verdikjeder, der fylket har en posisjon innen sirkulær bioøkonomi. Fylkeskommunen legger blant annet til rette for å fremme bærekraftig verdiskaping gjennom tilskuddsmidler til FoU, nettverkssamarbeid og sirkulære varestrømmer. I tillegg finnes det et godt tilbud av virkemidler fra lokale, regionale og nasjonale aktører med formål å la både gründerbedrifter og etablerte selskaper vokse videre i inn- og utland. Dedikert innsats for å tiltrekke seg nye virksomheter til fylket basert

på Vestfolds fortrinn, gjennom fylkeskommunens handlingsrom for iverksetting av initiativ, er viktig.

Sammen med kommunene har fylkeskommunen en viktig rolle i å tilrettelegge for etablering av ny næringsvirksomhet gjennom bærekraftig arealforvaltning. Tilsvarende gjelder for etablering av ny kraft der strømmnett og arealer åpner for dette.

For at Vestfold skal lykkes med å bygge et samfunn for fremtiden, må det være attraktivt å bo i Vestfold, attraktivt for næringslivet og attraktivt å besøke regionen. Alle tre faktorer er med å bestemme Vestfolds attraksjonskraft, og alle er like viktige. Her er bl.a. effektiv og god kollektivtransport og infrastruktur viktig, både internt i fylke og mot viktige destinasjoner med høy grad av pendlere (ut og inn), besøkende og reisende. Videre vil ferjeterminaler som f.eks. Larvik havn og Torp flyplass bidra med både viktig infrastruktur og kobling av Vestfold til nasjonale og internasjonale markeder. Dette bidrar til vareflyt, turisme og til økt attraktivitet for næringslivet.

Ambisjonen er å øke bosteds-, bedrifts- og besøksattraktiviteten gjennom samarbeid med offentlige aktører, academia, privat næringsliv, virkemiddelaktører og andre samarbeidspartnere. Samarbeidet med

Universitetet i Sørøst-Norge (USN), som en sentral regional utdannings- og FoU-institusjon, er av særlig betydning i denne sammenheng.

For å lykkes i arbeidet med å fremme bærekraftig verdiskaping i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Øke den samlede verdiskapingen i fylket
- Tiltrekke nye virksomheter til og øke antall arbeidsplasser i Vestfold
- Støtte utviklingen av sirkulære verdikjeder
- Tilrettelegge for samarbeid innen forskning og utvikling (FoU)

Styrke byer og tettsteder

Med sine fem byer har Vestfold en unik mulighet til å fremstå som et samlet bo- og arbeidsmarked, hvor både næringslivet og innbyggerne trives og ønsker å bli. Byene er attraktive, og deres utvikling er avgjørende for å styrke fylkets posisjon som et godt sted å bo, jobbe og besøke. Bedrifter og næringsliv spiller en sentral rolle i å fremme lokal verdiskaping og

bærekraftig utvikling gjennom sysselsetting, innovasjon og tilførsel av kompetanse. Deres tilstedeværelse i byer og tettsteder bidrar til levende sentrum, noe som styrker regionens attraktivitet og konkurransekraft.

Byene og tettstedene i Vestfold bør videreutvikles som levende sentra, der trivsel, trygghet, kvalitet og grønn mobilitet prioriteres. Sentrumsområdene skal være attraktive destinasjoner, som tilbyr urbane kvaliteter med en miks av handel, service, boliger, kultur og opplevelser. Det tiltrekker seg og bidrar til at både mennesker og bedrifter etablerer seg. Å lokalisere arbeidsplasser, boliger og offentlige, kommersielle, kulturelle og sosiale funksjoner i sentrum av byene og tettstedene, fører til funksjonsblanding og liv i sentrum, og det oppstår positive synergieffekter. Som motorer for utvikling er byene sentrale for å fremme ønsket attraksjonskraft herunder økt verdiskaping, innovasjon og bærekraft.

Byene og tettstedene i Vestfold kan, gjennom sin kompakte utvikling, også tilby kortere avstander mellom bosted, arbeidsplass og nødvendige funksjoner, noe som reduserer behovet for transport og fremmer bruk av gange, sykkel og kollektivtransport og delte mobilitetsløsninger. Dette vil styrke byenes økonomiske bærekraft og appellere til både innbyggere og besøkende. I tillegg er kompakt

by- og tettstedsutvikling et viktig tiltak for å ta vare på natur og naturmangfold og sikre miljømessig bærekraft.

Tilgang til tilrettelagte kultur- og idrettsarenaer, møteplasser, grønne og blå byrom, samt et bredt spekter av aktiviteter og opplevelser er avgjørende for å skape bolyst og god folkehelse. I tillegg bør grønn struktur og natur i byer og tettsteder ivaretas. Slike rammer gir et godt miljø for barn og unge, og bidrar til å utvikle aldersvennlige, inkluderende lokalsamfunn som gjør Vestfold til et attraktivt sted å bo og besøke for fremtiden.

For å lykkes med å styrke byer og tettsteder i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Skape attraktive og levende sentrum for både innbyggere, besøkende og næringsliv.
- Øke antall bosatte og arbeidsplasser i byene og tettstedene
- Fremme bolyst, god folkehelse og legge til rette for inkluderende og aldersvennlige lokalsamfunn
- Ta vare på og styrke grønnstruktur og kulturmiljø i byene og tettstedene

Øke energiforsyningen

Vestfold antas å ha gode forutsetninger for produksjon av solenergi, både på tak og bakkenivå. Dette skyldes et flatt landskap med relativt mange soltimer i løpet av året, sammenlignet med andre landsdeler. Bakkemontert solkraft er imidlertid arealkrevende og plasseringen skaper utfordringer, fordi utbygging kan bidra til store klimagassutslipp og redusert naturmangfold og matsikkerhet. Arealbruk til fornybar energi innebærer at arealer ikke kan tas i bruk til andre formål, som friluftsliv, matproduksjon eller andre nye virksomheter.

Behovet for fornybar energi til vekst og klimaomstilling må balanseres med andre viktige samfunnshensyn, for å sikre økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.

For å oppnå dette er det avgjørende å gjenbruke allerede nedbygd areal så langt som mulig og bruke nye arealer varsomt og effektivt. Effektivisering av energibruk er helt sentralt, ettersom dette reduserer behovet for ny produksjon og dermed sparer areal.

Foreløpig kunnskap viser at potensiale for energieffektivisering og produksjon av solenergi på tak, fasader og grå arealer er stort i Norge¹, men ikke tilstrekkelig.

For å øke energiforsyningen og sikre stabil tilgang til fornybar energi bør det samtidig fokuseres på løsninger for økt overføringskapasitet i nettet, økt produksjon av fornybar kraft som tar hensyn til fylkets begrensede arealressurser og støtte til ny næringsutvikling tilpasset fylkets forutsetninger.

For å lykkes i arbeidet med å øke energiforsyningen i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Samarbeide for å sikre stabil tilgang til energi
- Fremme økt produksjon av fornybar energi
- Øke energieffektivisering

¹ Multiconsult og Solenergiklyngen (2022, 2023 og 2024)

Sikre et fremkommelig og trygt fylkesveinett

God infrastruktur er en forutsetning for bosetting og arbeidsliv, og det er viktig å sikre fremkommelighet. Fylkesveiene er

bindeleddet mellom de kommunale veiene og riksveiene. Fylkesveiene har betydning for beredskap og verdiskapning. Utforming, standard og vedlikeholdsnivå har betydning for trafiksikkerheten. Det gjelder også sykkel- og gangveiene. Økt satsing på vedlikehold av

eksisterende veinett kan bidra til mindre behov for nybygging. Det gir mindre forbruk av råvarer, redusert forbruk av arealer og økonomisk gevinst ved at vedlikehold er rimeligere enn nybygg.

For å lykkes i arbeidet med å sikre et fremkommelig og trygt fylkesveinett i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Redusere vedlikeholdsetterlepet
- Sikre god framkommelighet og trygghet på fylkesveiene
- Redusere antall drepte eller hardt skadde i trafikken i Vestfold
- Utvikle fylkesveinettet for å ivareta befolkningens og næringslivets transportbehov

Regionale planer og strategier

De regionale planene og strategiene som vises her er vurdert å være de viktigste¹ i arbeidet med at Vestfold skal være et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskapning.

Behov for ny plan/strategi:

- Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet

Behov for ny revidering:

- Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser (sammenslått strategi)
- Regional strategi for landbruket
- Regional plan for mobilitet (sammenslått plan)
- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk

Videreføres:

- Regional strategi for forskning, innovasjon og næring
- Plan for intermodal godstransport i Vestfold og Telemark

Foto: visitvestfold.com

Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima

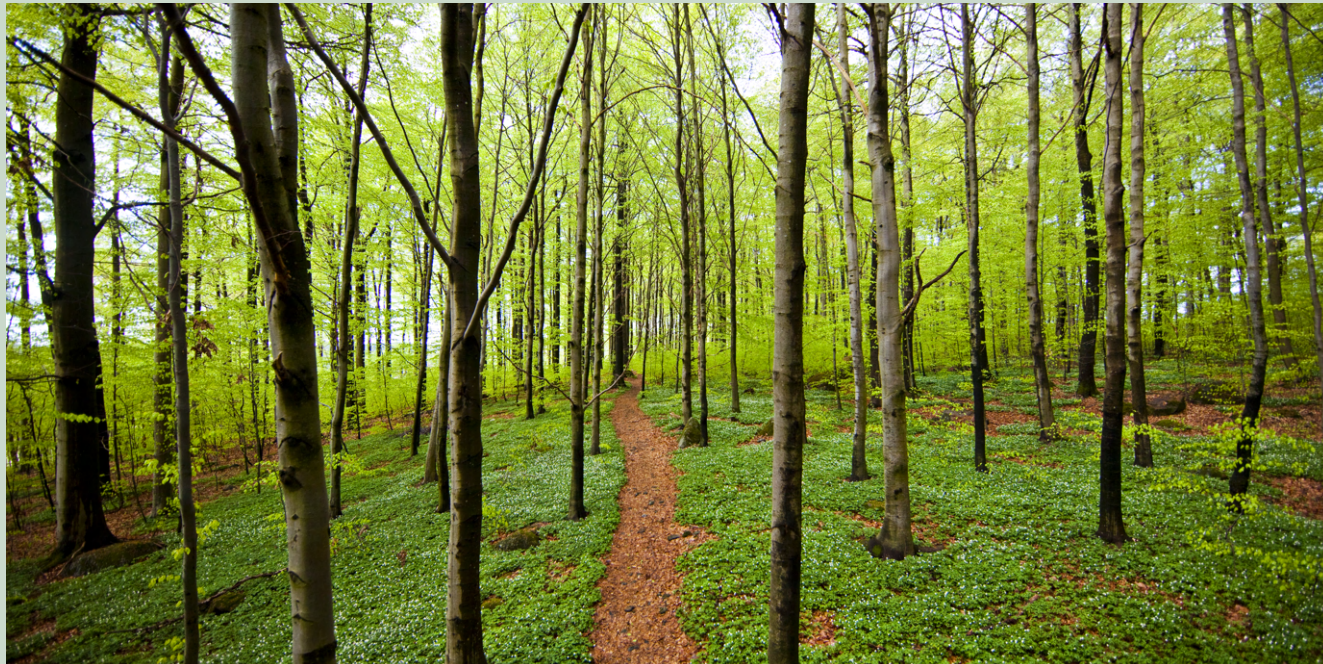
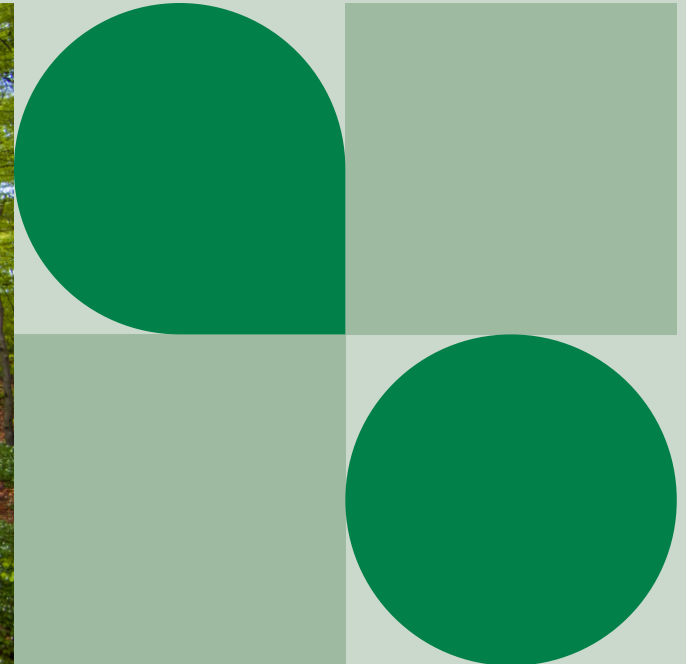

Foto: Dag G. Nordsveen

Dette målet innebærer at Vestfold skal arbeide for å håndtere fylkets klimautfordringer gjennom både reduksjon av klimagassutslipp, beskyttelse av naturressurser og forebygging av skader knyttet til endret klima. Miljøtilstanden i Oslofjorden er kritisk og det kreves målrettet innsats for å snu utviklingen.

Utviklingstrekk og utfordringer

Vestfolds kompakte størrelse og korte avstander er et godt utgangspunkt når det gjelder å redusere klimagassutslipp, ettersom det gjør det enklere å fremme miljøvennlige transportformer som sykkel, gange og kollektivtrafikk. Fylket har også ledende bedrifter innen sirkulær bioøkonomi, som er en viktig ressurs i den grønne omstillingen. Samtidig står Vestfold overfor utfordringer som manglende oppnåelse av klimamålene, konsekvenser av klimaendringer, tap av natur

og biologisk mangfold, samt miljøtilstanden i Oslofjorden. Dette skaper press på fylkets utvikling. I tillegg er Vestfold preget av arealknapphet og bærekraftig forvaltning av arealer er viktig i arbeidet med å sikre fremtidig utvikling.

Regionale klimamål

Utslippene i Vestfold falt med 37 % mellom 2009 og 2022, men Vestfold er likevel ikke i rute til å nå klimamålene om 60% reduksjon innen 2030. Veitrafikk er den største utslippskilden i fylket, etterfulgt av sjøfart, jordbruk, annen mobil forbrenning, og avfall og avløp. Frem til nå er det betydelig reduksjon i utslipp fra en del tiltak som har vært relativt problemfritt å innføre, som for eksempel kutt i oljefyring og elektrifisering av privatbilparken. I tillegg har fylket hatt store utslippsreduksjoner grunnet omlegging av drift, fra raffineri til drivstoffterminal, på Slagentangen. Hvis industrien tas ut fra regnestykket over, har nedgangen kun vært på 15 %. For å nå klimamålene må det iverksettes tiltak i flere sektorer de neste årene. Valg av transportform på daglige reiser i forbindelse med skole, jobb, handel, besøk eller fritidsaktiviteter, har

betydning for utslipp av klimagasser, lokal forurensing og arealbruk. Personbilen er fortsatt den dominerende transportformen, også i byområdene der det er et godt utbygd kollektivtilbud. Det er avgjørende at av dobbeltspor på Vestfoldbanen på hele strekningen Tønsberg - Larvik gjennomføres snarest mulig og i pakt med Stortingets vedtak i NTP 2025 - 2036 om oppstart av parsellen Stokke - Torp - Sandefjord i første del av NTP-perioden, slik at reisetiden med tog kan reduseres og kapasiteten økes.

Det er positivt at Vestfoldbanen styrkes med flere avganger mellom Tønsberg og Oslo, men et endret stoppmønster i fylket gjør det mer utfordrende å reise miljøvennlig mellom byene i nord- og sørfylket.

Klimaendringene

Klimaendringer øker Vestfolds sårbarhet knyttet til ekstremvær og påfølgende hendelser, slik som kraftig nedbør, vind, overvann, flom, skred, hetebølger og tørke. Samlet kan dette forårsake skade på bygninger, veinett og annen infrastruktur, vann- og avløpssystemer for å håndtere oversvømmelser og overbelastning av infrastrukturen. Miljøtilstanden i Oslofjorden påvirkes også negativt av partikler og næringsstoffer forårsaket av bl.a. kraftig nedbør, overvann og flom. Kulturminner,

kulturmiljøer og landskap er særlig sårbare for de negative virkningene av klimaendringer, som inkluderer forråtnelse, biologisk vekst, skadedyrangrep, nedbrytning av materialer, erosjon og skred. Dette skyldes deres uerstattelige karakter. Et varmere og våtere klima bidrar også til økt gjengroing, endringer i kulturmiljøer og landskap, samt øker behovet for drenering av dyrket mark, noe som kan skade arkeologiske kulturminner.

Arealressurser

Vestfold er et lite, men ressursrikt fylke. Én femtedel av Vestfolds areal er dyrka mark, og fylket er storprodusent av korn og grønnsaker. Nesten én firedel av Norges grønnsaksproduserende arealer er i Vestfold. Vestfold har dermed stor betydning for landets matsikkerhet og beredskap. Fylket har noen av landets mest artsrike områder og mye verdifull natur, med store forekomster av rødlistede arter og mange viktige naturtyper. Det finnes store sammenhengende naturområder nord og vest for E18, mens naturområdene langs kysten er mer fragmenterte. Samtidig har kysten blitt bygd ned over tid, noe som begrenser allmennhetens tilgang til strandsonen.

Mange av de verdifulle arealressursene ligger tett på bebygde arealer, næringsarealer og infrastruktur. Utbygging av boliger,

Foto: visitvestfold.com

næringsvirksomhet, vei og jernbane skjer ofte på bekostning av dyrka og dyrkbar mark og verdifulle natur-, kultur- og friluftslivsområder. Arealendringer er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold ved at artenes leveområder blir ødelagt eller forringet. Arealknapphet er en utfordring i arbeidet med å utvikle Vestfold, og planleggingen må balansere hensynet til vekst og vern.

Miljøtilstanden i vannforekomstene og i Oslofjorden

Vestfold har utfordringer med dårlig vannkvalitet og eutrofiering i mange av vannforekomstene, som følge av forhøyede næringsstofftilførsler. Dette er en utfordring for både drikkevannsforsyning, friluftsliv, naturmangfoldet og fremtidig samfunnsutvikling. Enkelte innsjøer har svært dårlig økologisk tilstand, og det frarådes stadig å bade grunnet oppblomstring av blågrønnalger. Vannet i Vestfolds innsjøer og elver munner ut i Ytre Oslofjord.

Den økologiske tilstanden i Oslofjorden er under sterkt press. De tre hovedårsakene til dette er:

1. forurensing fra landbruk, vei, avløp og industri, med for stor tilførsel av næringsstoffene nitrogen og fosfor, samt ulike former for partikkelforurensning og miljøgifter.
2. langvarig overfiske, med blant annet bunntråling som ødelegger for livet på havbunnen.
3. bygging i strandnære områder som hindrer allmennhetens tilgang til friluftslivsområder og gir økt belastning på økosystemene.

Utslippene er større enn det fjorden kan håndtere, og tiltak som rensing av utslipp og overvåking er kostnadskrevende. Endringer i vannkvalitet har ført til tap av arter og fremvekst av uønskede arter som har negative konsekvenser for økosystemet. Klimaendringene forsterker den negative utviklingen, og den samlede belastningen på fjorden er for stor. Dette påvirker matsikkerheten.

Hovedmål

Vestfold fylkeskommune har som fylkesmål å ivareta natur, Oslofjorden og klima på en bærekraftig måte, og dette skal oppnås gjennom fire definerte hovedmål som fremmer miljømessig bærekraft.

- løse fylkets klimautfordringer
- sikre bærekraftig arealforvaltning
- sikre rene vannforekomster og en ren Oslofjord
- utvikle gode mobilitetsløsninger

Disse hovedmålene viser mulighetsrommer og hvordan fylkeskommunen i samarbeid med kommunene og andre kan bruke ressurser og verktøy for å møte miljø- og klimautfordringene. Hovedmålene gir retning for arbeidet med å redusere klimagassutslipp, bevare viktige natur- og rekreasjonsområder, og fremme bærekraftige transportalternativer. Dette bidrar til et renere, mer miljøvennlig og robust Vestfold for fremtidige generasjoner.

Løse fylkets klimautfordringer

Vestfolds kompakte størrelse og korte avstander gir gode forutsetninger for å redusere klimagassutslipp, gjennom å fremme

miljøvennlige transportformer som sykkel, gange og kollektivtrafikk. Mindre bruk av privatbil vil bidra til redusert energiforbruk og lavere klimagassutslipp. Fylkeskommunen har en viktig rolle i å planlegge og tilrettelegge for effektiv arealbruk og overgang til miljøvennlige transportformer som sykkel, gange og kollektiv, samt å bidra til overføring av gods- og persontransport fra vei til jernbane og sjø. Fremtidig utvikling av Vestfoldbanen vil være sentralt, sammen med jernbanetilnytning til havnene. I tillegg gir fylkeskommunale kontrakter betydelig potensial for reduksjon av utslipp. Blant annet gjennom klimanøytral drift av buss og at det stilles krav i kontrakter til utbygging og drift av veinettet som er klimavennlig.

Klimaregnskap er et verktøy for å måle og redusere utslipp. Vestfold fylkeskommune fører klimaregnskap over egne klimagassutslipp fra:

- direkte utslipp av klimagasser.
- forbruk av elektrisk energi og fjernvarme/kjøling.
- indirekte utslipp fra kjøp av varer og tjenester.

I tråd med nasjonale føringer legger fylkeskommunen til rette for at offentlig og privat sektor skal identifisere og utnytte muligheter innenfor sirkulærøkonomi. Bedre ressursutnyttelse i alle næringer kan bidra til betydelig reduksjon i klimagassutslipp. Det kan eksempelvis være store klimagevinster ved å gjenbruke og rehabilitere bygg, fremfor å bygge nytt. Vestfold har også kommet langt innen gjenvinning og utnyttelse av bioressurser.

Som følge av klimaendringer må Vestfold tilpasses et stadig mer ekstremt klima. Klimatilpasning gjennom planlegging innebærer å ta hensyn til og adressere både nåværende og fremtidige konsekvenser av klimaendringer. Dette krever endringer innenfor arealplanlegging, for eksempel knyttet til håndtering av overvann. Det er mulig å forebygge og redusere negative konsekvenser av klimaendringer ved å basere planleggingen på grundige risiko- og sårbarhetsanalyser, sikre god beredskap og sørge for tilstrekkelig vedlikehold av en rekke elementer, slik som bygninger, ulike typer kulturminner, veinett og annen infrastruktur. Ved å implementere tiltak for å forhindre uønskede hendelser, kan samfunnssikkerheten styrkes og risikoen for tap av bygninger, infrastruktur og menneskeliv reduseres.

For å lykkes i arbeidet med å møte fylkets klimautfordringer i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Redusere klimagassutslipp per innbygger
- Tilrettelegge for bedre sykkel- og kollektivtransportløsninger og fremme grønn mobilitet
- Fremme sirkulærøkonomi i næringslivet.
- Beskytte infrastruktur, samfunn og kulturmiljø mot klimaendringer.
- Redusere fylkeskommunens direkte og indirekte klimagassutslipp

Sikre bærekraftig arealforvaltning

En bærekraftig forvaltning av arealene bidrar til å bremse klimaendringer og redusere klimagassutslipp. Utvikling i form av fortetting og transformasjon og kompakt by- og tettstedsutvikling er et viktig tiltak i arbeidet med å sikre bærekraftig arealforvaltning, da

det reduserer behovet for å ta i bruk nye arealer og bidrar til å bevare landbruks-, natur- og kulturområder. Naturen tar opp klimagasser og bidrar til å redusere klimaendringene, dempe flom, regulere temperatur, rens luft og gir områder for fysisk aktivitet og mental avkobling. Sammenhengende naturområder, og forbindelsen mellom dem, er viktig for å bevare mangfoldet av arter og økosystemfunksjoner.

Vestfold fylkeskommune arbeider for å ivareta verdifulle arealer gjennom en rekke strategier og tiltak. Dette inkluderer planlegging og forvaltning av arealer for å sikre bærekraftig lokalisering, bevare matjord og trygge matsikkerheten, samt å sikre befolkningen tilgang til strandsonen og til natur-, friluftslivs- og rekreasjonsområder.

For å utvikle bedre kunnskap om arealutviklingen har fylkeskommunen utviklet et arealregnskap som gir oversikt over hvilke areal typer som finnes, hvilke arealer som er blitt bebyggt eller opparbeidet - og til hva, planlagt fremtidig bruk av arealene og konsekvenser av en eventuell nedbygging/utvikling. Arealregnskapet er utviklet i samarbeid med kommunene, og kan være et nyttig verktøy for gjennomføring av planvask ifm. rullering av kommuneplanens arealdel.

For å lykkes i arbeidet med å sikre bærekraftig arealforvaltning i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Fremme kompakt by- og tettstedsutvikling
- Ivareta kulturmiljø og sammenhengende naturområder
- Sikre tilgang til natur- og friluftsområder for befolkningen
- Støtte opp under matsikkerhet ved å beskytte og bevare matjord

Sikre rene vannforekomster og en ren Oslofjord

I Vest-Viken vannregion, som Vestfold er en del av, er Buskerud fylkeskommune vannregionmyndighet. Vestfold fylkeskommune bidrar i vannforvaltningsarbeidet, og i utarbeidelsen av den 6-årige regionale vannforvaltningsplanen og tiltaksprogram.

I Vestfold er det 438 vannforekomster som seks ulike vannområder har ansvar for å følge opp. Fylkeskommunen bidrar med støtte til vannområdenes årlige utgifter, og fylkeskommunenes vannforvalter deltar i arbeidsgrupper i alle vannområdene og følger opp vannområdekoordinatorene. I de vannområdene der det iverksettes større prosjekter, er ofte fylkeskommunen med som faglig støtte.

Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden [1] har ambisjon om en ren og rik Oslofjord. Tiltaksplanen skal styrke og samordne innsats for å bedre helsetilstanden i fjorden. Oslofjordrådet har ansvar for å koordinere gjennomføringen. Rådets hovedmål er å samordne tiltak som bidrar til å forbedre fjordens miljøtilstand, spesielt ved å redusere forurensning, bevare biologisk mangfold og styrke friluftslivet. Representanter fra kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre aktører samarbeider i Oslofjordrådet for å sikre effektiv gjennomføring og oppfølging av planen.

Fylkeskommunen er involvert i en rekke oppgaver, prosjekter og prosesser som berører Oslofjorden, både som sektormyndigheter og som regionale utviklingsaktører. I samspill med nasjonale myndigheter, understøtter fylkeskommunen kommunenes arbeid. Vi

arbeider med Oslofjorden gjennom oppfølging av tiltaksplanen, regional vannforvaltningsplan, regional kystsoneplan og fylkeskommunens gjeldende strategier og prosjekter.

Kommunene har en viktig rolle i forvaltningen av vann- og avløpssystemer, arealplanlegging, landbruksreguleringer og som ansvarlig for å håndheve forurensningsreguleringer som reduserer utslipp til fjorden. Samarbeid på tvers av sektorer og med nasjonale myndigheter, samt deltakelse i ulike nettverk og prosjekter, sikrer en helhetlig tilnærming til fjordens utfordringer og muligheter.

For å lykkes i arbeidet med å sikre rene vannforekomster og en ren Oslofjord vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Samarbeide tett med kommunene om å forbedre vannkvaliteten i Oslofjorden
- Understøtte innføring av nitrogenrensing ved renseanlegg
- Beskytte og fremme det biologiske mangfoldet i Oslofjorden og dens nedbørsfelt
- Veilede vannområdene i fylket

Utvikle gode mobilitetsløsninger

Vestfold er et lite og kompakt fylke med korte avstander. Dette gir gode muligheter for å redusere klimagassutslipp fra transportsektoren. Gjennom samordnet areal- og transportplanlegging tilrettelegges det for at flere kan gå, sykle og reise kollektivt. Sykkel og gange er helsefremmende, miljøvennlige og arealeffektive alternativ til privatbil. For

For å lykkes i arbeidet med å utvikle gode mobilitetsløsninger i Vestfold vil fylkeskommunen, i samarbeid med kommunene og andre, blant annet arbeide for å:

- Gjøre det enkelt å reise miljøvennlig og øke andelen som går, sykler og reiser kollektivt
- Forbedre punktligheten i kollektivtrafikken
- Øke kundetilfredsheten med kollektivtilbudet
- Øke befolkningens tilgang til universelt utformet (transport)infrastruktur

å øke andelen syklende og gående må det være et attraktivt alternativ, særlig på de korte reisene. For å lykkes med utvikling av gode mobilitetsløsninger, er samarbeid med kommuner og andre aktører, blant annet gjennom bypakker, samt kunnskap og innovasjon avgjørende.

Å utvikle et godt kollektivtilbud er med på å styrke sosial bærekraft, og legge til rette for et

aldersvennlig samfunn. Det er et tiltak rettet mot hele befolkningen, men vil likevel kunne oppleves som spesielt viktig for de som ikke har andre alternativ. Dette kan være personer uten tilgang til bil eller som har utfordringer med nedsatt bevegelse. Å kunne tilby gode og universelt utformede mobilitetsløsninger til denne gruppen kan være med å øke inkludering og samfunnsdeltagelse.

Foto: Per Stian Johnsen

Regionale planer og strategier

De regionale planene og strategiene som vises her er vurdert å være de viktigste¹ i arbeidet med at Vestfold skal være et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima.

Behov for ny plan/strategi:

- Regional plan for teamet areal- og kraftkrevende virksomhet

Behov for ny revidering:

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk
- Regional plan for kystsonen i Vestfold
- Regional plan for klima og energi
- Regional plan for mobilitet (sammenslått plan)
- Regional strategi for landbruket

Videreføres:

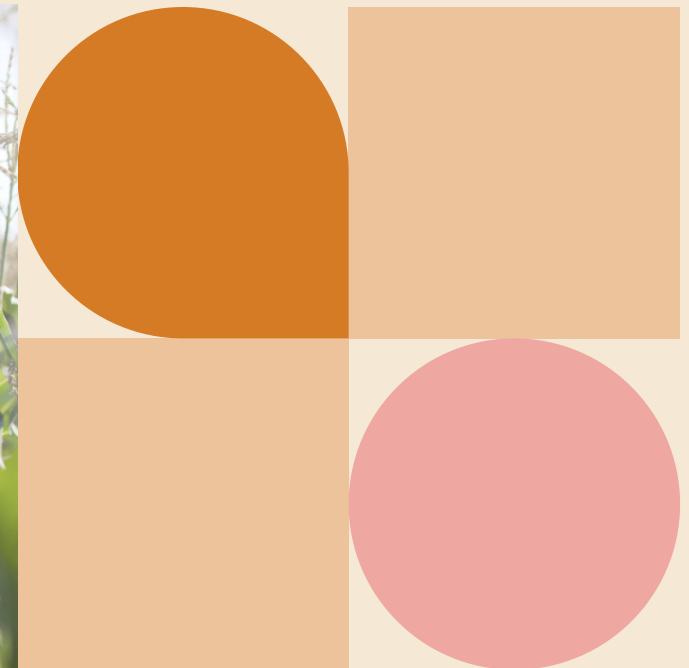
- Vårt verdifulle vann - Regional plan for vannforvaltning i Vestfold og Telemark vannregion (ny vannforvaltningsplan kommer i 2028, Buskerud fylkeskommune er vannregionmyndighet og ansvarlig. Vestfold vil samarbeide om utviklingen av planen).

¹ Andre regionale planer og strategier kan også være relevante i arbeidet med fylkesmålet, selv om de ikke nevnes.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Foto: Anja Basma / Visitvestfold.com

Fokus på samfunnssikkerhet og beredskap er økt som følge av hendelser som krig i Europa, NATO-utvidelser, klimaendringer og digitale trusler. Nasjonale forventninger og Totalberedskapskommisjonen legger vekt på å inkludere samfunnssikkerhet og beredskap i regional og kommunal planlegging.

Effektivt samarbeid på tvers av myndigheter, organisasjoner, og samfunnet er nødvendig for en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet og beredskap.

Vestfold kan i fremtiden forvente mer ekstremvær og er spesielt utsatt for kvikkleireskred på grunn av økt erosjon fra mer nedbør. Klimarisikoen, risikoen for skader, er forventet å øke. Hyppigere tørke i sommerhalvåret de neste tiårene kan også påvirke mat- og vannsikkerheten.

Statsforvalteren har et regionalt samordningsansvar for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, inkludert utarbeidelse og oppfølging av en regional risiko- og sårbarhetsanalyse (fylkes-ROS). Statsforvalteren skal gi råd, veilede og være pådriver for et målrettet og systematisk arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Statsforvalteren leder fylkesberedskapsrådet, og kaller inn til møte minst to ganger i året, samt ellers ved behov.

Fylkeskommunen er medlem i fylkesberedskapsrådet og bidrar i det regionale beredskapsarbeidet innenfor tema som berører fylkeskommunens ansvarsområde. Vestfold fylkeskommune skal håndtere utfordringene i fylkes-ROS¹ og gjennomføre egne ROS-analyser. Dette inkluderer beredskapsplanlegging for skoler, akutt tannbehandling, fylkesveier, kollektivtransport og sivil transportberedskap, samt utarbeide kontinuitetsplaner.

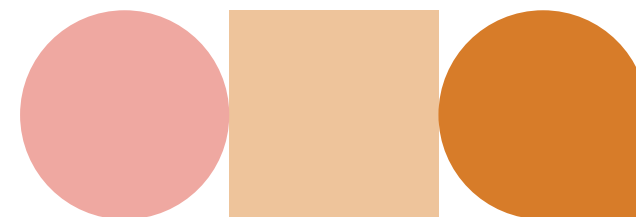
For fylkesveier innebærer fylkeskommunens ansvar å opprettholde forutsigbar fremkommelighet og driftssikkerhet gjennom regelmessig inspeksjon, vedlikehold og rask utbedring etter hendelser, med særlig vekt på forhold som kan påvirke vei- og brokonstruksjoner. Det er fylkeskommunens ansvar å gjøre en forsvarlighetsvurdering av fremkommeligheten på fylkesveier, inkludert kollektivtrafikken.

Fylkeskommunen har ansvar for å sikre og tilrettelegge for en nødvendig regionalt tilpasset sivil transportberedskap i fylket. Det innebærer at fylkeskommunen har et planverk og oversikt og tilgang til ressurser som skal sikre transportkapasitet i krisesituasjoner.

Fylkeskommunen har også ansvar for å sikre et tilbud om akutt tannbehandling.

Regjeringen forventer at innbyggerne kan klare seg selv i syv dager ved en krise. Likevel er mange husholdninger dårlig forberedt, og egenberedskap har blitt stadig viktigere på grunn av økt usikkerhet knyttet til matforsyning, energi og medisiner. Dette gjør det mulig for myndighetene å prioritere de mest sårbare i krisesituasjoner.

Matsikkerhet, vannsikkerhet og effektiv overvannshåndtering er viktige områder for samfunnssikkerhet. Statsforvalteren har det overordnede ansvaret for å følge opp og sikre at nasjonale retningslinjer og krav innen disse områdene blir ivaretatt.

¹ <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-vestfold-og-telemark/samfunnssikkerhet-og-beredskap/regional-beredskap/fylkesros-vestfold-telemark-2020-lav.pdf>

Regional planlegging 2024–2028

Regional planlegging er et effektivt verktøy for å samle ulike aktører til samarbeid med sikte på å løse komplekse samfunnsutfordringer. I Vestfold omfatter plansystemet regional planstrategi, regionale planer og strategier. Som et overordnet grep foreslås det å redusere antall regionale planer og strategier.

Regionale planer er lovfestet gjennom plan- og bygningsloven. Dersom en regional plan legger føringer for andre aktører og gir fylkeskommunen innsigelsesmyndighet, må det utarbeides en regional plan i samsvar med loven. Det kan også utarbeides en regional

plan uten innsigelsesmyndighet, dersom det vurderes at det er behov for dette. Reglene for utarbeidelse og virkning av regionale planer gir kraft og legitimitet gjennom felles eierskap og forutsigbarhet. Disse planene fungerer som gjensidig forpliktende avtaler mellom berørte parter, og sikrer deltagelse gjennom hele prosessen. De bidrar også til stabilitet og effektivitet ved å tydeliggjøre spillereglene.

Regionale strategier er ikke underlagt plan- og bygningsloven. De er mer fleksible og tillater raskere tilpasning enn regionale planer, noe som kan være mer hensiktsmessig for områder med

Foto: visitvestfold.com

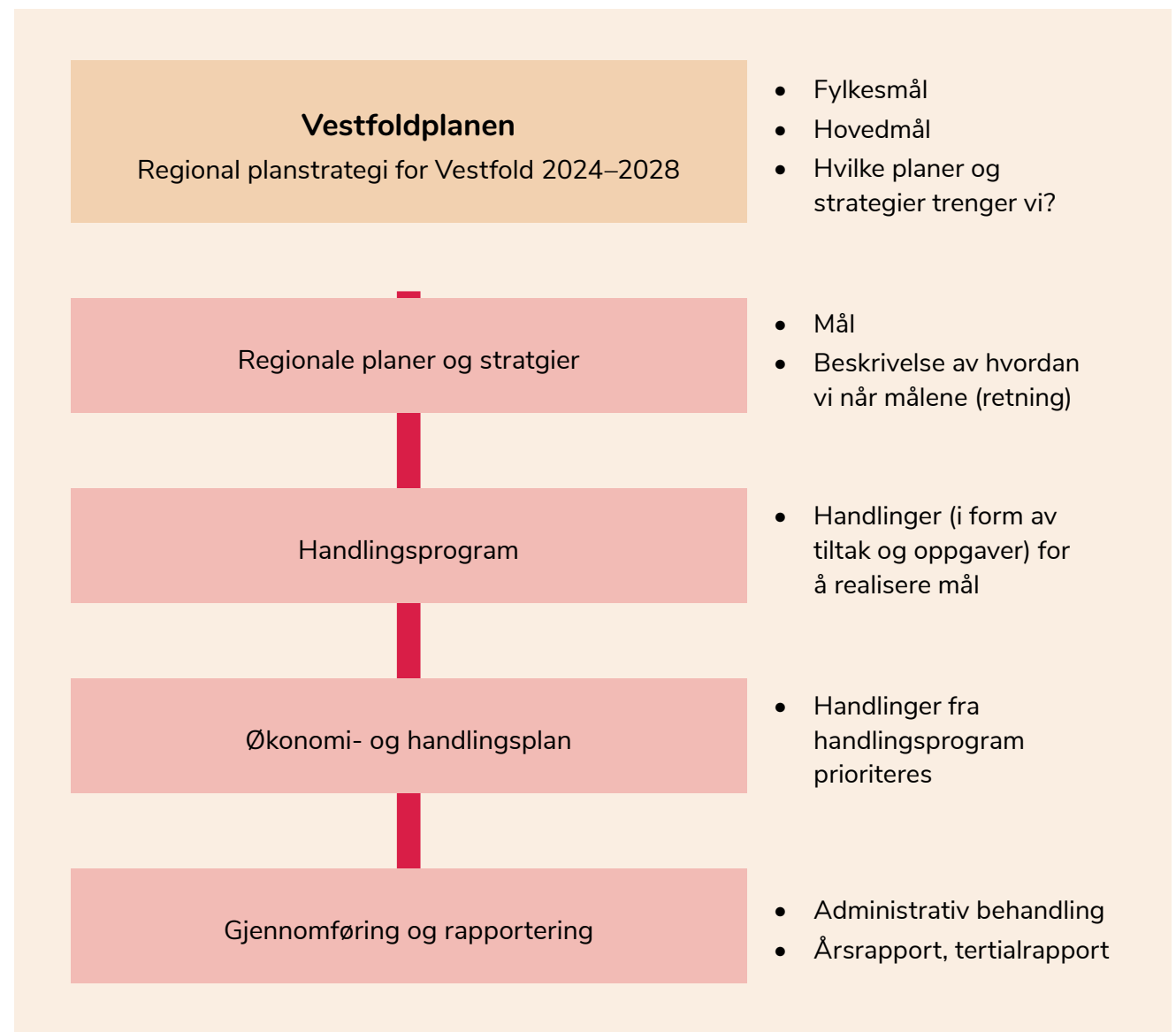
hurtig utvikling. Selv om strategiene ikke har samme formelle prosessregler som de regionale planene, bør de utvikles i tett samarbeid med berørte parter for å sikre kunnskapsbasert arbeid og oppslutning.

Vestfold fylkeskommunes plansystem skal være helhetlig, med en rød tråd fra mål til handling. Dette innebærer at fylkesmål og hovedmål definert i Vestfoldplanen fører videre til mål i regionale planer og strategier, og til slutt til konkrete tiltak og oppgaver i tilhørende handlingsprogram.

Handlingsprogrammene til regionale planer og strategier er egne dokumenter, og rapporteres på i styringsverktøyet Framsikt.

Årsbudsjettet for de kommende fire årene vedtas i økonomi- og handlingsplanen. Framsikt skal koble mål, handlingsprogram og økonomi- og handlingsplan sammen. Rullering av handlingsprogrammer bør koordineres med økonomi- og handlingsplanen, da ressurser prioriteres der. Lovpålagte oppgaver som sorterer innunder hovedmålene i Vestfoldplanen, men som ikke er beskrevet i handlingsprogram eller tildelt midler, kan likevel rapporteres på og vil være en del av den røde tråden i plansystemet.

Figur 3. Vestfold fylkeskommunes plansystem

Nye regionale planer og strategier

Følgende nye regionale planer og strategier utarbeides.

Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet

Kraftproduksjonen i Vestfold er lav og nettkapasiteten begrenset, med all kapasitet over 5 MW reservert til 2035. Et økende kraftunderskudd vil særlig ramme bedrifter og næringsliv, og kan legge begrensninger på

utviklingen i fylket. Å øke lokal kraftproduksjon utfordrer arealbruk i et lite fylke med stort arealpress. Kraftbehov må balanseres med vern av arealer, og dette krever mer kunnskap, gode medvirkningsprosesser og solid planforankring. Det er derfor behov for en regional plan som ser arealbruk og lokalisering i sammenheng med krafttilgang og etablering av anlegg for fornybar kraftproduksjon. Fylkesutvalget har vedtatt (sak 45/24) å utarbeide en Plan for areal- og kraftkrevende virksomhet, hvor kunnskapsinnhenting og dialog skal skje samlet med Klima- og energiplanen. Fylkestinget har

i videre behandling (sak 152/24) vedtatt at hensikten med planarbeidet er å utarbeide en helhetlig plan/arealplan for tilgjengelig næringsområder som omfatter plan for hvordan krafttilgangen skal sikres i de aktuelle områdene. Innretning av og medvirkning i planarbeidet vil beskrives nærmere i planprogrammet.

Regional strategi for kvalifisering av innvandrere

Fylkeskommunen har ansvar for det regionale integreringsarbeidet, som innebærer å ha en plan for kvalifisering av innvandrere, tilbud om karriereveiledning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Å sikre innvandreres varige tilknytning til arbeidslivet krever samarbeid mellom kommuner, fylkeskommunen og næringslivet. I en egen plan for kvalifisering av innvandrere vil også særskilte behov og tiltak for tilrettelegging kunne vurderes, noe mange innvandrere har behov for.

I 2020 ble det vurdert at kvalifisering av innvandrere skulle inngå som del av *Regional kompetansestrategi for Vestfold og Telemark*, men det har vist seg å ikke være tilfredsstillende. Basert på dette anbefales det at det utarbeides en egen *Regional strategi for kvalifisering av innvandrere*.

Regional strategi for tannhelse

Fylkeskommunen har et ansvar for å levere tannhelsetjenester til grupper med særskilte behov. Kommunene i Vestfold opplever en økning i antall personer som trenger kommunale pleie- og omsorgstjenester. Når slike tjenester innvilges, får disse personene rett til regelmessige og oppfølgende tannhelsetjenester fra fylkeskommunen, kostnadsfritt.

For å møte befolkningens behov for helhetlige helsetjenester, der tannhelsetjenester er en integrert del, er det nødvendig å styrke samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene. Dette vil sikre en sammenhengende og effektiv helsetjeneste for innbyggerne, spesielt for sårbare grupper som for eksempel eldre pleietrengende.

Tannhelsetjenesten må gjennomgå

tjenestestrukturen for å sikre at lovpålagte tjenester leveres på en forsvarlig og bærekraftig måte, noe som innebærer å vurdere klinikkstrukturen, styrke samhandlingen med kommunene, utnytte mulighetene for digitalisering og prioritere ressursene effektivt.

Målet er å styrke og videreutvikle tannhelsetjenesten slik at tilbudet blir helhetlig, bærekraftig, og i stand til å dekke både dagens og fremtidige behov.

Revidering av regionale planer og strategier

Følgende regionale planer og strategier revideres.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)

Det anbefales å revidere Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA). Planen trenger oppdatering i henhold til nye nasjonale forventninger og samfunnsutfordringer. Planprosessen er en mulighet til å skape tillit og engasjement, og bygge felles forståelse og målsetninger med kommunene. Foreløpig peker følgende tema seg ut som viktig i revisjonen:

- Klima, energi og natur bør løftes på et overordnet nivå i planen, og det er behov for å vurdere hvordan arealforvaltningen kan bidra til å bevare og øke naturmangfoldet.
- Kapitlet om handel og handelsetablering bør omtale nye utfordringer knyttet til bransjegliding, nye handelskonsepter, mv. Næringskapitlet bør i større

grad adressere regionens behov for arbeidsplasser og økt verdiskaping, samt beskrive hvordan hensynet til behov for utvikling skal balanseres mot vern av arealer.

- Massehåndtering og deponi krever store arealer og må sees i et regionalt perspektiv.
- Strengere nasjonale krav til jordvern og forholdet til langsiktige utviklingsgrenser (LUG) må vurderes.
- Nye statlige planretningslinjer for arealbruk, mobilitet og klima må innarbeides.

Regional plan for kystsonen i Vestfold

Planen er under revidering, etter vedtak i Regional planstrategi 2020–2024 fra Vestfold og Telemark fylkeskommune. Igangsatt arbeid videreføres, og det vil vurderes om det er hensiktsmessig å innlemme Kystsoneplanen som et kapittel i RPBA.

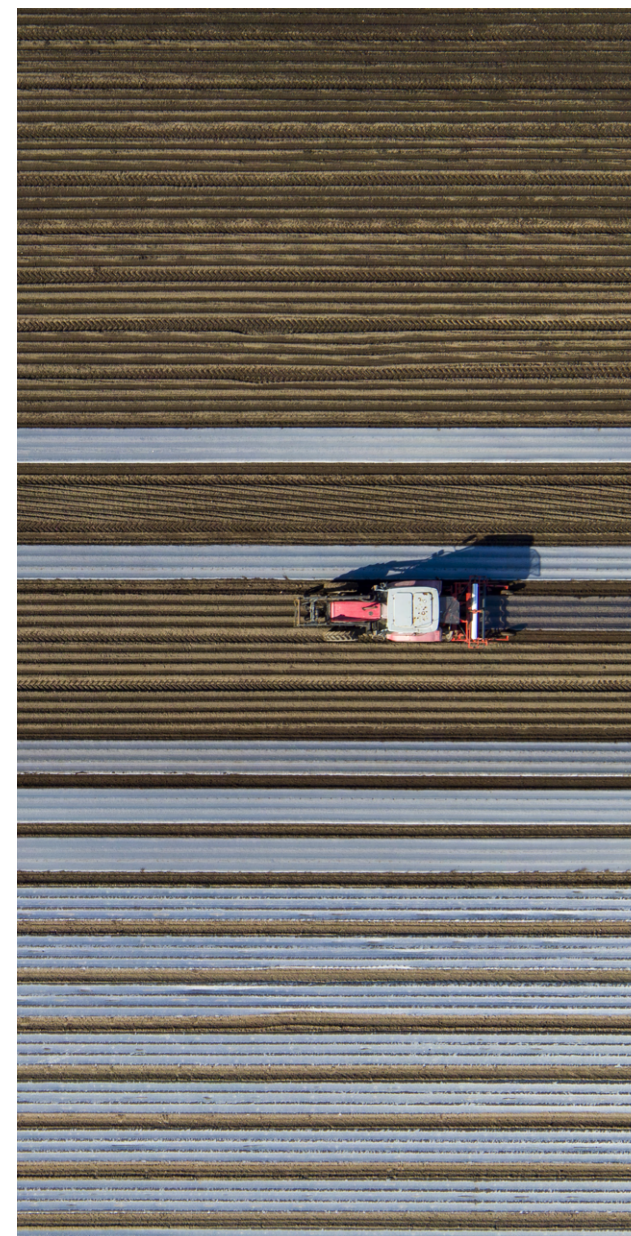

Foto: Dag G. Nordsveen

Foto: Per Stian Johnsen

Regional plan for klima og energi

Målene i gjeldende *Regional plan for klima og energi* er utdatert. Den nåværende planen har som mål å redusere klimagassutslipp med 40 %, mens fylkeskommunen har vedtatt en reduksjon på 60 % innen 2030 (sammenlignet med 2009). Strengere nasjonale klimamål og økt fokus på natur må også hensyntas og

Vestfold trenger derfor nye klimamål og en oppdatert plan. En revidert plan vil inneholde kunnskap om klimagassutslipp, oppdaterte klimamål og forslag til tiltak i regionen, samt en strategisk tilnærming til klimatilpasning og klimarisiko. Videre er planens hensikt å bidra til økt fornybar energiproduksjon, energieffektivisering og se på mulighetene for bruk av alternative energikilder. Innretning

av og medvirkning i planarbeidet vil beskrives nærmere i planprogrammet.

Regional plan for mobilitet

Som ledd i arbeidet med å redusere antall regionale planer og strategier, utvikles det en *Regional plan for mobilitet* i Vestfold. Denne planen vil integrere og erstatte følgende eksisterende planer og strategier: *Regional transportplan*, *Regional plan for trafiksikkerhet for Vestfold og Telemark fylkeskommune*, *Strategi for fylkesveinettet*, *Regional sykkelstrategi for Vestfold og Telemark*, *Kollektivtransport utenfor bykjerner - Regional strategi for alternative kollektivløsninger i områder med lavt passasjergrunnlag* og *Regional strategi for båt og ferge*. *Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold* vil vurderes innlemmet.

Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser

Vestfold har en verdifull kulturarv og et rikt kulturliv. Reiselivsnæringen og ulike kultur- og opplevelsesnæringer har stort vekstpotensial, spesielt knyttet til kultur og kulturarv. Bærekraftig reiseliv kan gi lokal verdiskaping.

Kulturstrategi 2021-2024. Vestfold og Telemark – der mennesker møtes har høy gjennomføringsgrad og har vist seg svært effektiv, men utløper i 2024. Det er behov for en egen kulturstrategi for Vestfold fylkeskommune. Strategi for reiseliv og opplevelser har særlig fokus på utvikling av opplevelser i tilknytning til mat, natur og kultur. Disse to strategiene er til dels overlappende, og vurderes å kunne gjensidig forsterke hverandre. Som et ledd i arbeidet med å forenkle plansystemet og redusere antall planer og strategier, anbefales det derfor at disse to strategiene slås sammen til én felles strategi.

Regional strategi for landbruket

Statsforvalteren var opprinnelig ansvarlig for *Regionalt næringsprogram for landbruk 2019-2022*. Fylkeskommunen fikk ansvaret i 2020-reformen. Hovedutvalg for næring, klima og miljø har vedtatt (sak 2/24) at:

Regionalt næringsprogram for landbruket 2019-2022 prolongeres til ny strategi foreligger. Det settes i gang arbeid med nødvendig kunnskapsinnhenting for utvikling av ny regional strategi for landbruket i påvente av beslutninger i regional planstrategi (Vestfoldplanen). [...]

Foto: Anja Basma / visitvestfold.com

Regionalt næringsprogram for landbruk erstattes av *Regional strategi for landbruket*.

Regional plan for opplæring

Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og i Telemark gjelder for Vestfold og Telemark og løper til 2025. Det bør lages en ny regional plan for opplæring for Vestfold som tar hensyn til

fylkets geografi og særpreg, og som baseres på Vestfoldplanen og kunnskapsgrunnlaget. En ny regional plan kan bygge på den tidligere regionale planen for helhetlig opplæringsløp, men tilpasses arbeidet med fullføringsreformen og ny opplæringslov, som trer i kraft 1.8.2024. Det anbefales at *Kompetanseplan for videregående opplæring i VTFK og Unge Verdiskapere - Strategi for entreprenørskap i VGO og fagskolen i VTFK* ikke videreføres, men vurderes i arbeidet med ny regional plan for opplæring.

Planbehovene oppsummert

Tabell 1. Regionale planer

Planoppgaver	Beskrivelse
Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA)	Revideres i 2025–2027
Regional plan for folkehelse	Videreføres
Regional plan for klima og energi	Revideres i 2024–2025
Regional plan for kystsonen i Vestfold	Allerede under revidering, revisjonen vil fortsette i 2024-2025
Regional plan for mobilitet	Sammenslått plan. Planarbeid i 2025–2026. Vil integrere og erstatte: <ul style="list-style-type: none"> • Regional transportplan • Regional plan for trafiksikkerhet • Strategi for fylkesveinettet • Regional sykkelstrategi • Kollektivtransport utenfor bykjerner • Regional strategi for båt og ferge
Regional plan for opplæring	Sammenslått plan. Planarbeid i 2025–2026. Vil integrere og erstatte: <ul style="list-style-type: none"> • Helsefremmende opplæring. Strategiplan for videregående opplæring i Vestfold og Telemark. • Kompetanseplan for videregående opplæring i VTFK. • Unge Verdiskapere. Strategi for entreprenørskap i VGO og fagskolen i VTFK.
Regional plan for temaet areal- og kraftkrevende virksomhet	Ny plan. Planarbeid i 2024–2025.

Tabell 2. Interregional plan/strategi

Planoppgaver	Beskrivelse
Plan for intermodal godstransport i Telemark og Vestfold	Videreføres. Vil vurderes innlemmet i Regional plan for mobilitet.
Vårt verdifulle vann - Regional plan for vannforvaltning i Vestfold og Telemark vannregion	Videreføres til Regional plan for vannforvaltning for Vest-Viken foreligger i 2028.

Tabell 3. Regional strategi

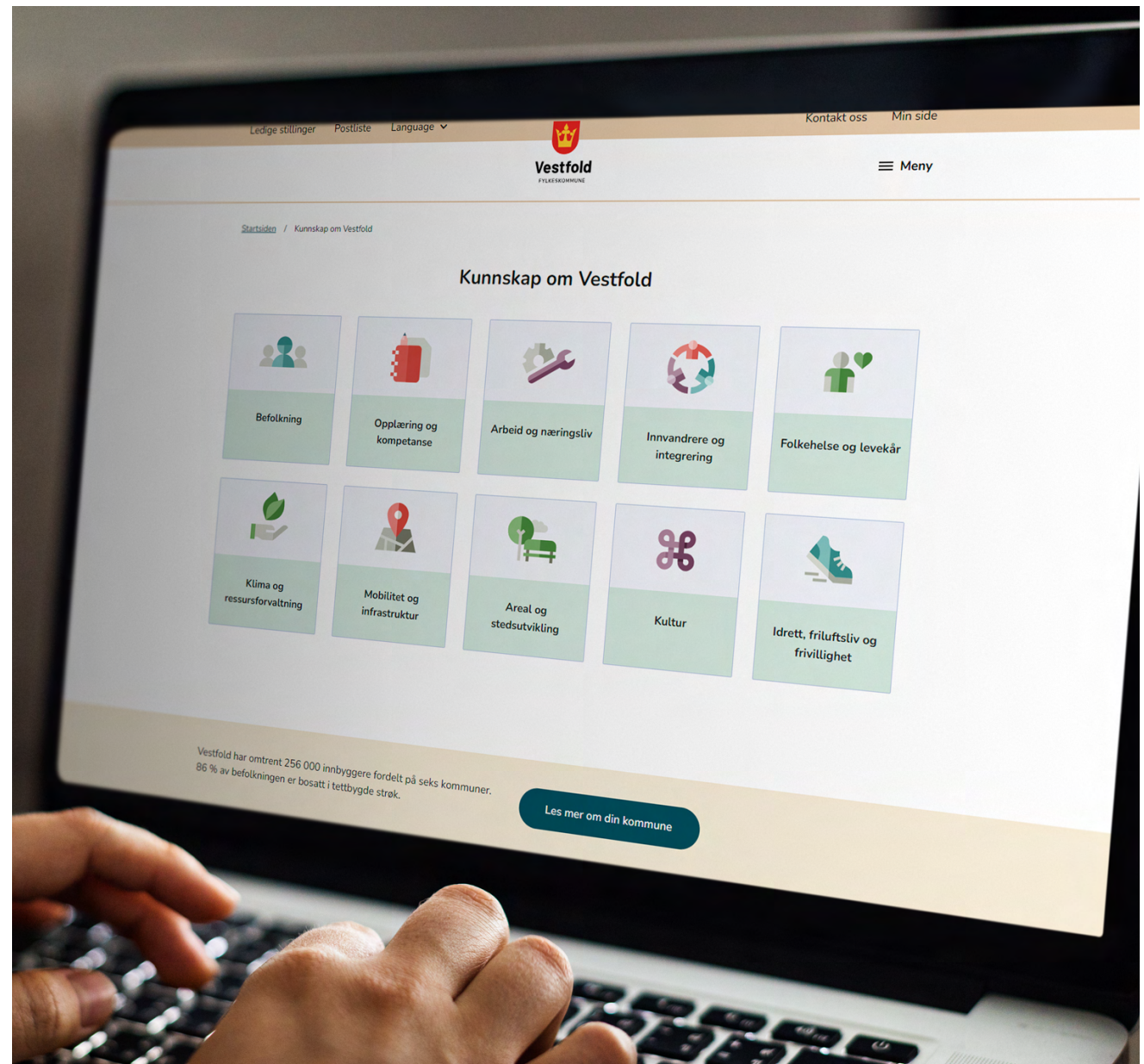
Planoppgaver	Beskrivelse
Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark	Videreføres
Regional strategi for forskning innovasjon og næring	Videreføres
Regional strategi for kvalifisering av innvandrere	Ny strategi. Planarbeid i 2025.
Regional strategi for landbruket	Revideres i 2024–2025. Erstatter Regionalt næringsprogram for landbruk.
Strategi for kultur, reiseliv og opplevelser	Sammenslått plan. Planarbeid i 2024–2025. Vil integrere og erstatte Kulturstrategi 2021-2024 og Regional strategi for reiseliv og opplevelser.
Regional strategi for Tannhelse	Oppstart 2025, vedtas 2026

Tabell 4. Andre planoppgaver

Planoppgaver	Beskrivelse
Strategi 2017-2019 – Geologisamarbeidet Buskerud, Telemark og Vestfold	Oppheves

Vedlegg

1. Kunnskap om Vestfold.
Kunnskapsgrunnlag til regional planstrategi 2024–2028.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/
2. Folkehelseoversikt Vestfold.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/meny/tjenester/folkehelse/folkehelseoversikt/oversiktsdokumenter/
3. Byregnskap for Vestfoldbyene.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/rapporter/byregnskap-for-vestfoldbyene/
4. Arealregnskap for Vestfold.
[URL] www.vestfoldfylke.no/no/kunnskap-om-vestfold/tema/areal-og-stedsutvikling/arealregnskap/
5. Medvirkning i utarbeidelse av Vestfoldplanen.
[URL] vestfoldfylke.no/globalassets/vfk---hovednettsted/dokumenter/samfunnsutvikling/planer-og-strategier/medvirkning-i-utarbeidelse-av-vestfoldplanen.pdf

Postadresse
Postboks 1213 Trudvang
3105 Tønsberg

Besøksadresse
Svend Foyns gate 9
3126 Tønsberg

Kontakt
33 34 40 00
post@vestfoldfylke.no

